

Analiza robne razmjene Ličko - senjske županije

Gabelica, Antonija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic Nikola Tesla in Gospić / Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:107:438350>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic Nikola Tesla in Gospić - Undergraduate thesis repository](#)

VELEU ILIŠTE „NIKOLA TESLA” U GOSPI U

Antonija Gabelica

ANALIZA ROBNE RAZMJENE LI KO-SENJSKE ŽUPANIJE

TRADE IN GOODS ANALYSIS OF LIKA-SENJ COUNTY

Završni rad

Gospi , 2020.

VELEU ILIŠTE „NIKOLA TESLA” U GOSPI U

Poslovni odjel

Preddiplomski stručni studij Ekonomika poduzetništva

ANALIZA ROBNE RAZMJENE LIKO-SENSKE ŽUPANIJE

TRADE IN GOODS ANALYSIS OF LIKA-SENJ COUNTY

Završni rad

MENTOR

Ivana Arbanas, dipl. oec.

STUDENT

Antonija Gabelica

JMBAG: 0296018155

Gospić, listopad 2020.

Veleu ilište „Nikola Tesla” u Gospi u
Poslovni odjel

Gospi , 10. ožujka 2020.

Z A D A T A K

za završni rad

Studentici **Antoniji Gabelica**, JMBAG: 0296018155, studentici preddiplomskog stručnog studija Ekonomika poduzetništva izdaje se tema završnog rada pod nazivom

ANALIZA ROBNE RAZMJENE LI KO-SENSJSKE ŽUPANIJE

Sadržaj zadatka:

1. UVOD
 2. TEORIJSKE ODREDNICE ROBNE RAZMJENE
 3. VAŽNOST ROBNE RAZMJENE NA MIKRO I MAKRO RAZINI GOSPODARSTVA
 4. POSTUPCI I INSTRUMENTI ANALIZE ROBNE RAZMJENE
 5. ANALIZA ROBNE RAZMJENE LI KO-SENSJSKE ŽUPANIJE
 6. ZAKLJUČAK
- LITERATURA

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleu ilišta „Nikola Tesla” u Gospi u.

Mentor: Ivana Arbanas, dipl. oec.

zadano: 10. ožujka 2020., _____
(potpis)

Pro elnik odjela: Mile Vi i , mag. oec., predava

predati do: 5. rujna 2021., _____
(potpis)

Studentica: Antonija Gabelica

primila zadatak: 10. ožujka 2020., _____
(potpis)

Dostavlja se:

- mentoru
- pristupniku
- evidenciji studija – dosje studenta

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, ANTONIJA GABELICA, izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je moj završni rad, naslova: ANALIZA ROBNE RAZMJENE LIKO-SENJSKE ŽUPANIJE, isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo koja autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

U Gospiću 1. listopada 2020.

Studentica:
ANTONIJA GABELICA

Izjava o pohrani završnog rada u Digitalni repozitorij

Odjel: POSLOVNI ODJEL

Student: ANTONIJA GABELICA

Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanog završnog rada i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog rada.

Slažem se da se rad pohrani u javno dostupnom institucijskom repozitoriju Veleučilišta „Nikola Tesla” u Gospiću i u javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15) i bude u

rad u otvorenom pristupu

rad dostupan nakon _____
(upisati datum)

rad dostupan samo djelatnicima i studentima Veleučilišta „Nikola Tesla” u Gospiću

Studentica:

U Gospiću 1. listopada 2020.

ANTONIJA GABELICA

SAŽETAK

U teorijskom dijelu završnog rada definirani su osnovni pojmovi, prikazane su odrednice te važnost robne razmjene s mikro i makro aspekta gospodarstva. Također, pojašnjeni su instrumenti i postupci analize robne razmjene. U analitičkom dijelu završnog rada, izvršeno je više vrsta analiza i prikazano je stanje, obilježja i specifičnosti robne razmjene Republike Hrvatske, s naglaskom na analizu robne razmjene Ličko-senjske županije. Svrha završnog rada je prikazati stanje i specifičnosti te ukazati na postojeće neiskorištene te nove mogućnosti robne razmjene Ličko-senjske županije. Uz odgovarajući pristup, primjenu različitih znanja i politika te inovativno upravljanje i uvažavanje resursa i tradicije, robna razmjena može biti pokretač i nositelj razvoja gospodarstva pojedine županije, šire regije, ali i cjelokupnog gospodarstva Republike Hrvatske. Također, ukazano je na važnost primjene analize, važnost uvođenja specifičnosti te razumijevanja i stvaranja novih prilika i inovacija u robnoj razmjeni Ličko-senjske županije.

Ključne riječi: analiza, robna razmjena, Ličko-senjska županija, uvoz, izvoz

ABSTRACT

In the theoretical part of the final paper basic terms are defined, the determinants and the importance of trade in goods from micro and macro aspects of the economy are presented. Also, the instruments and procedures of trade in goods are explained. In the analytical part of this paper several types of analysis have been conducted and characteristics and specifics of trade in goods of the Republic of Croatia have been presented with the emphasis on trade in good of Lika-Senj County. The purpose of this final paper is to present the circumstances and distinctive characteristics and to indicate existing unexploited and new opportunities for trade in goods in Lika-Senj County. By using the right approach, applying various knowledge and policies and innovative management with respect for resources and traditions, trade in goods can be the initiator and carrier of the development of the economy of an individual county, a wider region, but also of the entire economy of the Republic of Croatia. Also, the importance of applying the analysis, the importance of determining distinctive characteristics and understanding and creating new opportunities and innovations in trade in goods of Lika-Senj County have been indicated.

Keywords: analysis, trade in goods, Lika-Senj County, imports, exports

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Problem i predmet završnog rada	1
1.2. Svrha i cilj završnog rada	1
1.3. Struktura završnog rada	2
2. TEORIJSKE ODREDNICE ROBNE RAZMJENE	4
3. VAŽNOST ROBNE RAZMJENE NA MIKRO I MAKRO RAZINI GOSPODARSTVA 8	
3.1. Značaj robne razmjene na mikro razini gospodarstva	8
3.2. Važnost i obilježja robne razmjene na makro razini gospodarstva	11
4. POSTUPCI I INSTRUMENTI ANALIZE ROBNE RAZMJENE	17
4.1. Podloga za analizu robne razmjene	17
4.2. Primjena horizontalne analize pri analizi robne razmjene	17
4.3. Vertikalna analiza kao postupak analize robne razmjene	18
4.4. Komparativna analiza i statističke metode pri analizi robne razmjene	19
5. ANALIZA ROBNE RAZMJENE LIKO-SENJSKE ŽUPANIJE	20
5.1. Obilježja Liko-senjske županije kao mogućnosti za robnu razmjenu	20
5.2. Stanovništvo i resursi Liko-senjske županije	21
5.3. Poduzetništvo i poduzetnička djelatnost Liko-senjske županije	23
5.4. Analiza robne razmjene Liko-senjske županije	26
5.4.1. Horizontalna analiza robne razmjene Liko-senjske županije i njezin udio u robnoj razmjeni Republike Hrvatske	26
5.4.2. Vertikalna analiza robne razmjene Liko-senjske županije	29
6. ZAKLJUČAK	35

LITERATURA	38
POPIS KRATICA	42
POPIS TABLICA	43
POPIS GRAFIKONA	44

1. UVOD

Tema završnog rada je analiza robne razmjene Li ko-senjske županije. Prikazano je stanje poduzetništva, kao nosioca robne razmjene, te specifičnosti i mogućnosti za razvoj robne razmjene Li ko-senjske županije. Također, izvršena je analiza robne razmjene Li ko-senjske županije 2013. do 2020. godine.

1.1. Problem i predmet završnog rada

Problem rada je nedovoljno poznavanje obilježja, specifičnosti, resursa i mogućnosti Li ko-senjske županije u robnoj razmjeni te nedovoljno iskorištavanje prirodnih resursa i prilika za ulaganja i proizvodnju te plasiranje tradicionalno-inovativnih proizvoda u Li ko-senjskoj županiji kao regiji zemlje članice Europske unije.

Predmet rada je analizirati robnu razmjenu i potencijale Li ko-senjske županije i prikazati imbenike od utjecaja na istu, a koji mogu biti komparativne i inovativne prednosti u međunarodnoj razmjeni.

1.2. Svrha i cilj završnog rada

Svrha rada bila je ukazati na važnost analize obilježja, specifičnosti i rezultata robne razmjene Li ko-senjske županije te poznavanja imbenika i prilika koji utječu i mogu značajno utjecati na robnu razmjenu i razvoj Li ko-senjske županije u budućnosti.

Cilj rada je na temelju svih analiza, uočiti slabosti i mogućnosti poduzetništva, poljoprivrede i turizma Li ko-senjske županije i prirodne, gospodarske i društvene imbenike od

utjecaja na robnu razmjenu Li ko-senjske županije, a koji imaju utjecaj na pozitivne i negativne trendove iste te predložiti mogu a budu a poboljšanja i postupanja, s ciljem razvoja gospodarstva i društva Li ko-senjske županije, ali i cjelokupnog gospodarstva Republike Hrvatske.

1.3. Struktura završnog rada

Završni rad sastoji se od šest međusobno povezanih cjelina.

U prvom poglavlju, **Uvodu**, navedeni su problem i predmet završnog rada, svrha i ciljevi te struktura rada.

U drugom poglavlju, s naslovom **Teorijske odrednice robne razmjene**, navedeni su osnovni pojmovi vezani uz razumijevanje analize robne razmjene.

Treći dio rada ima naslov **Važnost robne razmjene na mikro i makro razini**. U ovom poglavlju prikazan je značaj robne razmjene s aspekta poslovnih subjekata uključenih u robnu razmjenu i poslovnih subjekata na koje ona ima direktan ili indirektan utjecaj te njezina važnost u razvoju lokalnih i ruralnih sredina, regija ali i celovitog gospodarstva određene zemlje.

Četvrto poglavlje opisuje **postupke i instrumente analize robne razmjene**. U ovom poglavlju opisani su postupci provođenja same analize robne razmjene, koji će se primijeniti u petom poglavlju rada. Osnovni instrumenti analize robne razmjene su vertikalna i horizontalna analiza te grafičko prikazivanje. Karakteristike svake od navedenih analiza opisane su u ovom poglavlju.

U petom poglavlju, pod naslovom **Analiza robne razmjene Li ko-senjske županije**, opisana je i provedena vertikalna i horizontalnu analizu robne razmjene Li ko-senjske županije kroz određeno vremensko razdoblje ili za određene godine, zaključno s 2019. godinom te je sve grafički prikazano.

Šesto poglavlje je **Zaključak**. U ovom poglavlju izneseni su zaključci svih poglavlja rada te je ukazano na uočene probleme. Također, navedeni su prijedlozi za moguća rješenja za uklanjanje uočeni ograničenja i iskorištavanje prilika za povećanje izvoza te razvoj Ličko-senjske županije.

2. TEORIJSKE ODREDNICE ROBNE RAZMJENE

U ovom poglavlju definirani su osnovni pojmovi vezani uz robnu razmjenu i od utjecaja na robnu razmjenu i razvoj gospodarstva.

Meunarodna ekonomija izučava proizvodnju, raspodjelu, razmjenu i potrošnju robe, usluga i kapitala na razini svijeta kao i nacionalne ekonomske i neekonomske barijere meunarodnoj razmjeni i različite ekonomske politike za ostvarenje nacionalnih i zajedničkih ciljeva te uključuje mikroekonomsku i makroekonomsku analizu. (Grgić i Bilas 2008: 5)

„Pored navedenog izučavaju se i meunarodne ekonomske integracije, te vanjskotrgovinski poslovi. Ovdje je važno istaknuti da tehnički aspekti vanjske trgovine, iako spadaju u domenu meunarodne trgovine, izučavaju se u sklopu vanjskotrgovinskog poslovanja. Predmet izučavanja meunarodne ekonomije su zakoni koji određuju kretanja roba iz jedne države u drugu; temeljem raspoloživih činjenica (trendova u razmjeni) spoznaju se ekonomske zakonitosti pojave i procesa u meunarodnoj ekonomiji.

Meunarodna ekonomija proučava, između ostalog, teorije razmjene, platnu bilancu, trgovinsku bilancu, meunarodne financije, tipologiju, morfologiju i strukturu svjetskog tržišta, meunarodne integracije ...” (Lolić, 2015: 6, 7)

Hrvatska enciklopedija 2020: XX, uvoz definira kao kupovinu dobara i usluga koji su legalno proizvedeni u inozemstvu. „Uvoz je i svaki ulaz robe preko carinske granice, koja podliježe carinskomu postupku. Općenito se dijeli na uvoz gotovih industrijskih proizvoda ili proizvoda za široku potrošnju, koji se prodaju krajnjemu potrošaču, te na uvoz usluga i poluproizvoda, koji se koriste u proizvodnji finalnih proizvoda, namijenjenih domaćoj potrošnji ili izvozu. Uvoz se najčešće javlja kada potražnja za određenom robom ili uslugom u jednoj državi nije pokrivena ponudom roba ili usluga stvorenih u toj državi, ili kada ne postoji ponuda određenoga dobra na domaćem tržištu, te se potražnja mora zadovoljiti kupovinom u inozemstvu. Uvoz se također javlja i kada je cijena određene robe ili usluge manja na svjetskom tržištu nego što je cijena koja se za identičnu robu ili uslugu traži na domaćem tržištu. U tom slučaju može doći do uvoza, iako domaća

ponuda zadovoljava doma u potražnju. Uvoz robe ili usluga u jednu državu istodobno označava izvoz te iste robe ili usluga iz druge države. Odnos uvoza i izvoza značajan je za uravnoteženost vanjskotrgovinske bilance pojedine države. Kada je uvoz veći od izvoza, pojavljuje se trgovinski deficit. Uvoz i izvoz temelje međunarodne trgovinske razmjene i omogućuju konkurentniju i povoljniju nabavu potrebnih dobara. Država može poticati uvoz određenoga, najčešće nedostupnoga proizvoda, propisivanjem uvoznih premija, odnosno novčanih potpora koje se isplaćuju uvoznicima kako bi se nužna dobra na domaćem tržištu prodavala po prihvatljivoj cijeni. No s obzirom na potencijalne negativne utjecaje koje uvoz može imati za nacionalnu ekonomiju države uvoznice, on je često ograničen postavljanjem kvota, naplatom tarifa ili propisivanjem visokih carinskih davanja, koji zajednički čine trgovinske zapreke. U vrijeme globalizacije i snažnijom međunarodnom povezanošću takva se djelovanja nastoje ukloniti dogovorima i sporazumima o liberalizaciji trgovine, kojima bi se smanjile i ograničile zapreke trgovanju.” (natuknica uvoz, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krlež, 2020: XX)

„Najjednostavniji (i najustaliji) oblik vanjskotrgovinskog posla u kojemu se neposredno ili posredno (putem vanjskotrgovinskog posrednika, agenta i sl.) susreću izvoznik (prodavatelj/vjerovnik) i uvoznik (kupac/dužnik). Rezident jedne zemlje, daje robu i dobiva njenu protuvrijednost u deviznim sredstvima. Partner, rezident druge zemlje, prima robu i za nju daje (plaća) devizna sredstva.

S obzirom na smjer kretanja robe, odnosno sredstva plaćanja, redovite vanjskotrgovinske poslove možemo podijeliti na:

⇒ poslove redovitog izvoza i

⇒ poslove redovitog uvoza.

Redoviti je izvozni posao svaka trgovinska transakcija kod koje se prodavatelj robe nalazi u zemlji, a kupac u inozemstvu. Pri tome prodavatelj izvozi robu iz domaćeg carinskog područja u carinsko područje kupca i njenu vrijednost naplaćuje u deviznim sredstvima plaćanja koje se unose u zemlju.” (Lolić, 2015: 66)

Kod poslova redovitog uvoza doma i kupac – uvoznik, uvozi robu iz carinskog područja druge zemlje u domaće carinsko područje i tu robu plaćamo deviznim sredstvima prema odredbama ugovora. (Lolić, 2015: 67)

U međunarodnoj razmjeni pojavljuju se brojne transakcije. Pod transakcijama treba razumijevati razmjenjivanje roba među narodima, a posebice: 1. razmjenjivanje proizvoda, 2. razmjenjivanje usluga, 3. razmjenjivanje novca, 4. razmjenjivanje vrijednosnih papira, 5. razmjenjivanje deviza, 6. razmjenjivanje kapitala, 7. razmjenjivanje rada. Robne se transakcije izražavaju trgovinskom bilancom, a platnom bilancom sveukupne transakcije. Trgovinska bilanca, odnosno platna bilanca, može biti aktivna ili pasivna ili uravnotežena. Brojne zemlje teže uravnoteženju trgovinske odnosno platne bilance. Među instrumentima uravnoteženja bilance je devalvacija, odnosno revalvacija. Stanje trgovinske, odnosno platne bilance u dobroj mjeri određeno je svjetskim cijenama. Oblici svjetskih cijena su: a) uvozne cijene, b) izvozne cijene, c) burzovne (kotizacijske), d) inodomicilne, e) monopolističke, f) dampinške. Odnosi ponude i potražnje, kao i utjecaj neekonomskih čimbenika, utječu na oblik svjetske cijene. Među međunarodna je razmjena posljedica brojnih ekonomskih varijabla, među kojima su dohodak, investicije, stupanj zaposlenosti itd. Povezanost između uvoza i izvoza i varijabla koje iz određuju izražava se multiplikatorom. Multiplikator se može izražavati u odnosu na cijene, dohodak itd. Među međunarodnom se razmjenom uspostavljaju dužni ko-vjerovnički odnosi između država i njihovih rezidenata. (CROSBY 2020: XX, Baban i Marijanović 1998).

Platna bilanca (također **bilanca plaćanja** ili **bilanca međunarodnih transakcija**), sustavan popis vrijednosti svih ekonomskih transakcija rezidenata neke zemlje s inozemstvom (nerezidentima) u određenom razdoblju (najčešće tromjesečno ili godišnje). Platna bilanca općenito je mjera tokova dobara, usluga, rada i kapitala između zemlje i ostatka svijeta. Sve transakcije između zemlje i inozemstva mogu se klasificirati i iskazati u bilanci u tri skupine: transakcije koje proistječu iz trgovine robama i uslugama, transferne transakcije te kapitalne i financijske transakcije. Prema roku, transakcije se dijele na tekuće (uglavnom s rokom do godine dana) i kapitalne (uglavnom s trajanjem iznad godine dana). Takvo klasificiranje transakcija uvjetuje i strukturu bilance, koja se sastoji od dvaju razina, odnosno dviju bilanci: tekućeg razina (razina tekućih transakcija) i kapitalnog razina (razina kapitalnih i financijskih

transakcija. (natuknica Platna bilanca, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020: XX)

Vanjskotrgovinska bilanca iskazuje odnose izvoza i uvoza, a viša vrijednost izvoza od vrijednosti uvoza znači suficit, dok deficit označava višu vrijednost uvoza od vrijednosti izvoza. (Čagalj, Ivanković, Grgić 2020: 128)

Postoji niz čimbenika koji otežavaju vanjsku trgovinu. „Različiti monetarni sustavi također otežavaju vanjsku trgovinu što prvenstveno proizlazi iz korištenja različitih sredstava plaćanja – deviza. Devize, koje možemo promatrati i kao svaku drugu robu, imaju svoju cijenu – devizni tečaj i njegovo kretanje direktno utječe na cijenu roba i usluga koje se plaćaju u dotičnoj valuti. U međunarodnoj razmjeni postoji, dakle, rizik promjene deviznog tečaja, kojeg u unutarnjoj trgovini nema. Ovo je jedan od razloga zbog kojeg je Europska Unija uvela euro kao zajedničku valutu; da olakša međusobnu trgovinu. (Lolić, Ipić 2015: 9)

Političke granice između država koje podrazumijevaju različite pravno-ekonomske regulative (različiti carinski i bescarinski propisi, devizna ograničenja i sl.) također predstavljaju ograničenja međunarodnoj trgovini. Ovo je jedan od ključnih razloga zašto se osnivaju međunarodne trgovinske asocijacije; da bi se ovakva ograničenja umanjila, odnosno da se pravila trgovine usklade s ciljem povećanja mogućnosti međunarodne trgovine. (Lolić, Ipić 2015: 9, 10)

Konačno, transportni troškovi rastu paralelno s udaljenošću u trgovinskog partnera. Ipak, treba sagledati transportne troškove i u relativnom kontekstu, a to su trošak/cijena dobra kojeg uvozimo po jedinici. S obzirom na pristupačnost cijena roba široke potrošnje koje na europsko tržište plasira primjerice Kina, vidljivo je da su transportni troškovi po jedinici proizvoda prihvatljivi. S druge strane, iako su transportni troškovi unutarnje trgovine veći od onih vanjske trgovine. Primjerice, stanovnicima Splita je bliže tržište Bosne i Hercegovine nego Hrvatskog Zagorja. (Lolić, Ipić 2015: 10)

3. VAŽNOST ROBNE RAZMJENE NA MIKRO I MAKRO RAZINI GOSPODARSTVA

U ovom poglavlju rada prikazan je značaj robne razmjene s aspekta poslovnih subjekata uključujući njih u robnu razmjenu i poslovnih subjekata na koje ona ima direktan ili indirektan utjecaj te njezina važnost u razvoju lokalnih i ruralnih sredina, regija, ali i cjelokupnog gospodarstva određene zemlje.

Ekonomsku analizu dijelimo na mikro i makroekonomsku. Mikroekonomska analiza bavi se proučavanjem ponašanja manjih jedinica ekonomskog sustava i utvrđivanjem međuzavisnosti među njima. Jedno od osnovnih problema mikroekonomske analize je analiza ponašanja prodaje i potražnje za određenim proizvodima na određenom tržištu. (Babić 2000: 12)

3.1. Značaj robne razmjene na mikro razini gospodarstva

Mikroekonomska razina koja se odnosi na poslovanje poduzeća najviše utječe na poljoprivredno, industrijsko, trgovinsko i sl. bogatstvo određene zemlje. (Lacković 2006: 43)

„Prema mikroekonomskoj teoriji konkurentnost utječe na poduzeća da razvijaju nove proizvode, usluge i tehnologije što omogućuje potrošaču više izbora i kvalitetnije proizvode.

Konkurentnost hrvatskoga gospodarstva na mikro razini, odnosno konkurentnost hrvatskih poduzeća određena je najvećim dijelom mjerama i politikom države.

Osim uloge poslovne zajednice, državna je vlast ključni čimbenik u razvoju mikroekonomske konkurentnosti. Suradnja centralne vlasti i poslovne zajednice te ostalih društvenih segmenata, ulaganje u restrukturiranje i modernizaciju tehnologije i informatizacije, stvaranje društva znanja ulaganjem u ljudske resurse, razvoj poduzetništva i poduzetničke kulture, izgradnja tržišta kapitala, poštene i mudre državne mjere i izvozna propulzivnost; neki su od

preduvjeta na kojima treba stvarati poticajno i stabilno konkurentno poslovno okruženje i jačati konkurentnu poziciju i uspješnost poslovnih subjekata u Hrvatskoj.” Lackovi 2006: 43)

Konkurentna sposobnost hrvatskih poduzeća ima razvojnu perspektivu ukoliko se posebice usmjeri na:

- suradnju vlasti i poslovne zajednice te povezivanje gospodarstva, znanosti i lokalne samouprave koja je ključna za napredak cjelokupne privrede, poboljšanje životnog standarda, zaposlenosti i dugoročne stabilnosti;
- definiranje vizije i ciljeva utemeljenih na inovativnom i razvojnom ponašanju poslovne zajednice, od strateških programa države i njihove primjene na poslovnu razinu do interne primjene svakog poslovnog subjekta;
- jačanje maloga i srednjeg poduzetništva, stvaranje uvjeta za njihovu izvoznu orijentiranost na globalna tržišta, restrukturiranje većih poduzeća, razvoj poduzetničke kulture i znanja;
- poticanje poduzetničke klime stvaranjem integrativnih institucija i integracija, umrežavanjem i interesnim povezivanjem poslovnih subjekata;
- ulaganje po modelima zemalja koje su postale uspješno razvijene ekonomije i koje služe kao referenca gospodarski razvijenog dijela EU;
- kontinuirano ulaganje u modernizaciju i racionalizaciju poslovnog procesa;
- primjerna odgovaranje većim standarda kvalitete;
- ulaganja u brzo rastuće i izvezno orijentirane djelatnosti te osiguranje garancija za izvezne poslove i veću konkurentnost izvoznog gospodarstva, razvijanje efikasnog kreditnog sustava.

(Lackovi 2006: 53)

Konkurentnost je osnovna pretpostavka internacionalizacije poduzeća i obrnuto. Većina poduzeća koja izvrše internacionalizaciju poslovanja postaju uspješnija, jer koriste suvremene tehnologije i na nove proizvodnje te nastupa na tržištima pa i manje troškove poslovanja, veću prodaju i prihode, veću produktivnost i više inovativnih proizvoda te ostvaruju pozitivne efekte na zaposlenost lokalnog stanovništva, povećanje životnog standarda i kroz porezna i ostala davanja značajno doprinose prihodima lokalne uprave i samouprave i društva.

„Pojam internacionalizacije poslovanja u najužem smislu rije i podrazumijeva svaki in prelaska me unarodnih granica s odre enim poslovnim interesom. U svojoj biti, pojam obuhva a razli ite pojave od internacionalizacije poslovnih grana i tržišta pa sve do internacionalizacije pojedinih poslovnih aktivnosti poduze a.

Vanjska je trgovina gospodarska djelatnost koja obuhva a razmjenu roba i usluga s inozemstvom, odnosno sveukupnu razmjenu materijalnih i nematerijalnih dobara izme u zemalja.” (HGK; enterpreis europe network; Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za internacionalizaciju hrvatskog gospodarstva 2015: 7)

Izvoz se esto navodi kao osnovni i po etni izbor strategije prilikom internacionalizacije poslovanja poduze a. Izvoz predstavlja najbrži, najjednostavniji i najrasprostranjeniji oblik internacionalizacije poduze a ili strategije ulaska i poslovanja na odabranom inozemnom tržištu. Postoje mnoge prednosti, ali i odre eni nedostaci izvoza. Kao jedna od prednosti spominje se smanjeni rizik, budu i da nema potrebe za dodatnim investicijama u proizvodnju u inozemstvu. Tako er, strategija izvoza omogu uje poduze ima da proizvode i opskrbljuju nekoliko razli itih tržišta iz jedne centralne to ke (poduze a), postižu i tako ekonomiju opsega i smanjuju i troškove proizvodnje. Kraj prošlog te po etak ovog stolje a obilježen je zna ajnom liberalizacijom i otvaranjem tržišta te se u skladu s time može zaklju iti da su carinske stope i transportni troškovi tako er znatno niži nego prije, a to ide u prilog izvozu kao cjenovno efektivnoj strategiji izlaska na strana tržišta. Nedostatak je strategije izvoza što esto postoje ograni ene informacije o stranim tržištima. Pravni su problemi još jedan od negativnih aspekata izvoza, odnosno problemi vezani uz obveze, ugovore i sl.” (HGK; enterpreis europe network; Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za internacionalizaciju hrvatskog gospodarstva 2015: 8)

Tako er, uvoz pove ava izbor izme u razli itih proizvoda, usluga i mogu nosti, snižava cijenu robe i usluga, pove ava konkurenciju, povoljno djeluje na životni standard kupaca, a može pozitivno utjecati i na troškove poslovanja i kvalitetu proizvoda i usluge, npr. pri nabavi odre enih kvalitetnih ili jeftinijih proizvoda ili usluga koje služe za poslovanje, što ima utjecaj na kvalitetu i troškove poslovanja i razvoj poduze a koji djeluju na mikrorazini te razvoj te mikro sredine i bolji životni standard lokalnog stanovništva.

3.2. Važnost i obilježja robne razmjene na makro razini gospodarstva

Prema HGK 2020, zemlje imaju više razloga za robnu razmjenu, a robna razmjena ujedno određuje i uvoz i izvoz među zemljama. Ostvarivanje izvoza omogućuje zemlji povećanje gospodarske aktivnosti i napretka.

Razlozi zbog kojih neka zemlja uvozi mogu biti:

- „uvoz sirovina;
- uvoz zbog nedostatka vlastite proizvodnje;
- uvoz intermedijalnih dobara.” (HGK 2020: 5)

„Važnosti izvoza za Hrvatsku su:

- Povećanje izvoza stvara radna mjesta.
- Zbog financijskih i drugih ograničenja domaćeg tržišta, **jedino izvozno orijentirana ekonomija može maloj zemlji jamčiti dugoročno održiv gospodarski rast.**
- Izvoz je komponenta agregatne potražnje te, shodno tome, **njegov rast predstavlja ujedno i rast BDP-a.**
- Veliki izvoz ima značajan utjecaj na razinu deficita državnog računa.
- Izvoz povećava devizne rezerve.
- Izvozno konkurentna društva su **stabilnija u svom poslovanju i imaju tendenciju održivog razvoja**”. (Središnji državni portal: XX)

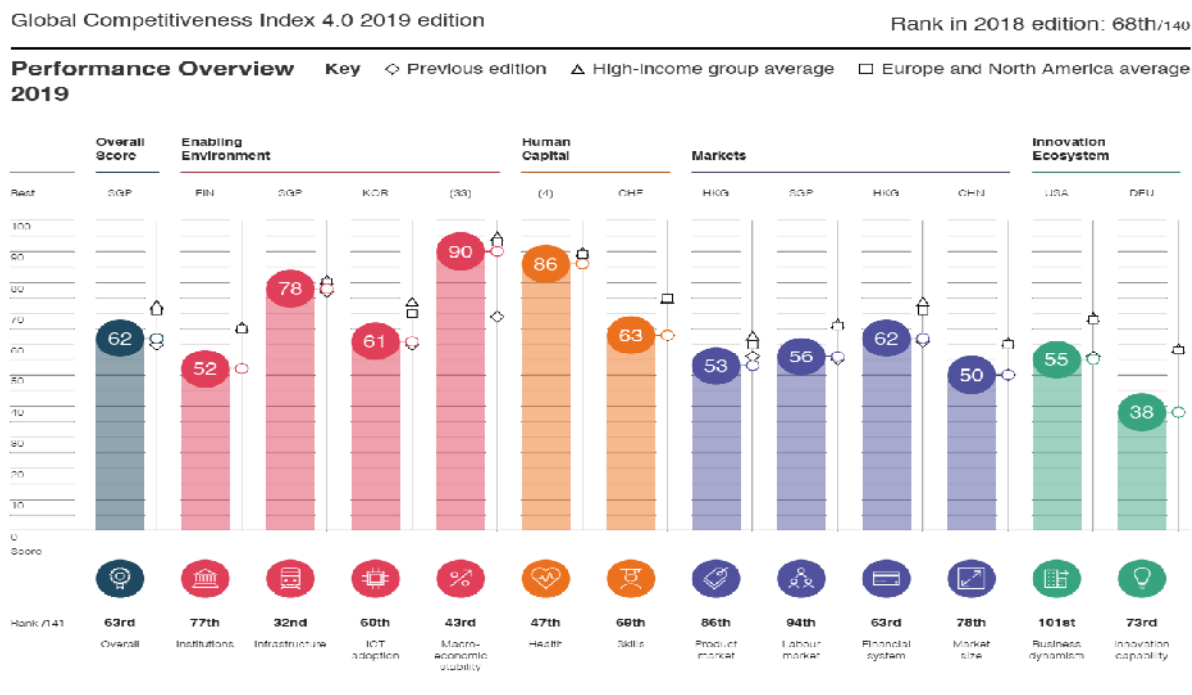
U RH mali dio poduzeća izvozi i to samo oko 15 %, među tim poduzećima zapošljavaju 51 % zaposlenih u svim poduzećima, investiraju 62 %, ostvaruju oko 66 % od ukupnih prihoda od prodaje, te u razvoj ulažu čak oko 73 % sredstava od ukupno ulaganih sredstava u razvoj. Također ostvaruju dobit od 76 %. Rast takvih zdravih i naprednih poduzeća čini ukupnu hrvatsku ekonomiju snažnijom.” (Središnji državni portal: XX)

Pretpostavka za izvoz je konkurentnost gospodarstva i proizvoda koji se izvoze. U nastavku je prikazana konkurentnost hrvatske po stupovima konkurentnosti.

Prema Nacionalnom vijeću za konkurentnost 2019., a na temelju *Izveštaja o globalnoj konkurentnosti 2019.* (Izveštaj), Svjetskog gospodarskog foruma, na ljestvici globalne konkurentnosti Republika Hrvatska je najveći pomak 2019. godine ostvarila u stupu makroekonomske stabilnosti gdje je na 43. mjestu, a što je skok za 63 mjesta u odnosu na 2018. godinu. Također, u odnosu na prošlu godinu Hrvatska je bolje rangirana u stupu infrastrukture, zdravlja i tržišta rada. Kao konkurentne prednosti izdvojena je inflacija, visoki stupanj elektrifikacije, trgovinske barijere, kvaliteta cesta, prava radnika, i dr.

Prethodno pojašnjeno prikazano je grafikonom u nastavku.

Grafikon 1. Izvor globalne konkurentnosti Hrvatske u 2019. godini

Izvor: Schwab 2019 : 174, World Economic Forum
http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (pristupljeno 20. srpnja 2020.)

„Izvješ e pokazuje da ukidanjem administrativnih procedura, stvaranja ozra ja pravne sigurnosti te smanjenja davanja poduzetnika vlada može unaprijediti poslovnu i ulaga ku klimu. Za osnaživanje inovacijskog ekosistema politike države moraju poticati transfer tehnologija i znanja kako bi se razvojem znanstvenog i obrazovnog sustava osnažila tehnološka spremnost gospodarstva za primjenu novih znanja u kreiranju inovativnih proizvoda i usluga.

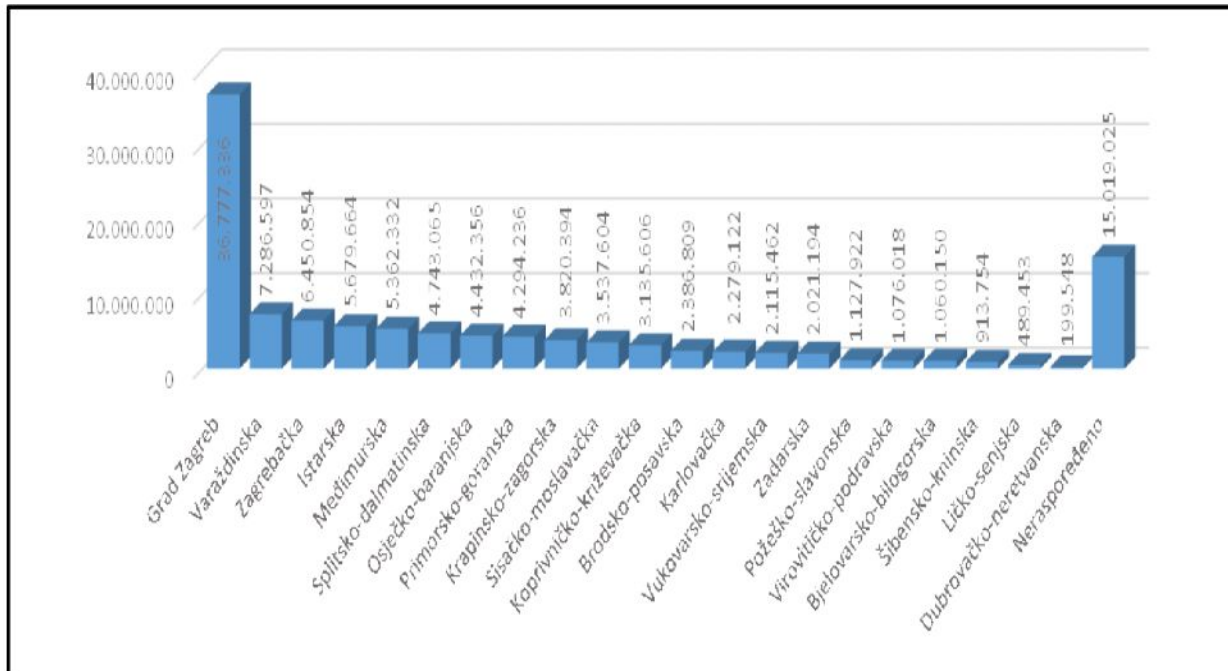
Glavne poruke Izvješ a o globalnoj konkurentnosti 2019. su:

- Pove anje konkurentnosti je od velike važnosti kako bi se poboljšao životni standard
- Globalne ekonomije nisu spremne na budu i pad produktivnosti
- Donositelji politika moraju se osim monetarne politike okrenuti drugim politikama koje pove avaju ulaganja i poticaje za oživljavanje rasta produktivnosti
- Pronalaženje ravnoteže izme u tehnološke integracije i ulaganja u ljudski kapital bit e presudno za pove anje produktivnosti.” (Nacionalnom vije u za konkurentnost 2019: XX)

Za hrvatsko se gospodarstvo može re i da ga je godinama obilježavala niska razina robnog izvoza koja se kretala na razini od oko 20 % BDP-a. Ipak, nakon 2013. godine, pretežno kao posljedica pristupanja Hrvatske Europskoj uniji i stabilnog rasta EU, javlja se trend rasta tog udjela, te je u prošloj godini pove an na 28,5 %. Vrijednost izvoza izravno utje e na veli inu BDP-a, ali BDP ovisi i o strukturi gospodarstva te o veli ini ostalih kategorija potražnje. Zbog toga niska razina robnog izvoza ujedno ne zna i i nižu razvijenost gospodarstva. (Hrvatska gospodarska komora, HGK 2020 (a): 4)

Grafikon 2. Robni izvoz po županijama u 2019. godini

u 000 kuna

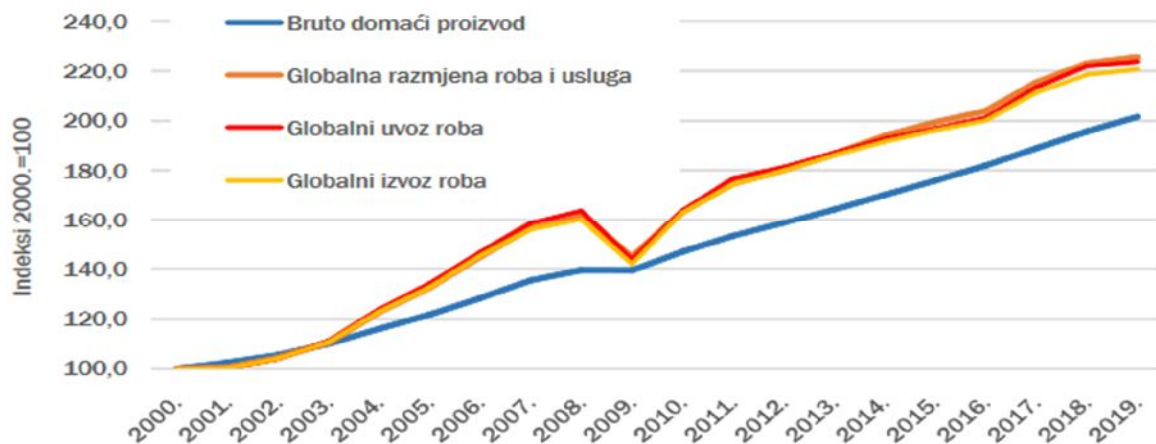
Napomena: privremeni podatci

Izvor: HGK 2020: 5 prema DZS, obrada HGK

Iz prethodnog grafikona vidljivo je da se Ličko-senjska županija po vrijednosti robnog izvoza u 2019. godini nalazi na pretposljednem mjestu od 21 županije.

Prema podacima MMF-a, globalni je BDP, odnosno ukupna proizvodnja roba i usluga, 2019. godine, u realnim iznosima, bila to no dva puta veća nego 2000. godine. Taj je rast popraćen i većom razmjenom roba i usluga, a dinamika tog rasta bila je čak i nešto veća nego kod BDP-a. To nije, ta je razmjena realno povećana 2,3 puta. Pritom je pod utjecajem dinamičnog rasta tercijarnog sektora dinamika rasta razmjene usluga bila nešto veća nego kod roba, odnosno globalni izvoz i uvoz roba povećani su tijekom promatranog razdoblja 2,2 puta. Rast robne razmjene bio je gotovo kontinuiran, s izuzetkom 2009. godine u kojoj se osjetio snažan utjecaj globalne krize i smanjene potražnje na vrijednost robne razmjene. Zbog toga je u toj godini došlo do znatnog pada realne vrijednosti izvoza i uvoza od približno 12 % na godišnjoj razini. (HGK 2020 (b) : 7).

Grafikon 3. Realan rast globalnog BDP-a, robnog izvoza i uvoza te razmjene roba i usluga

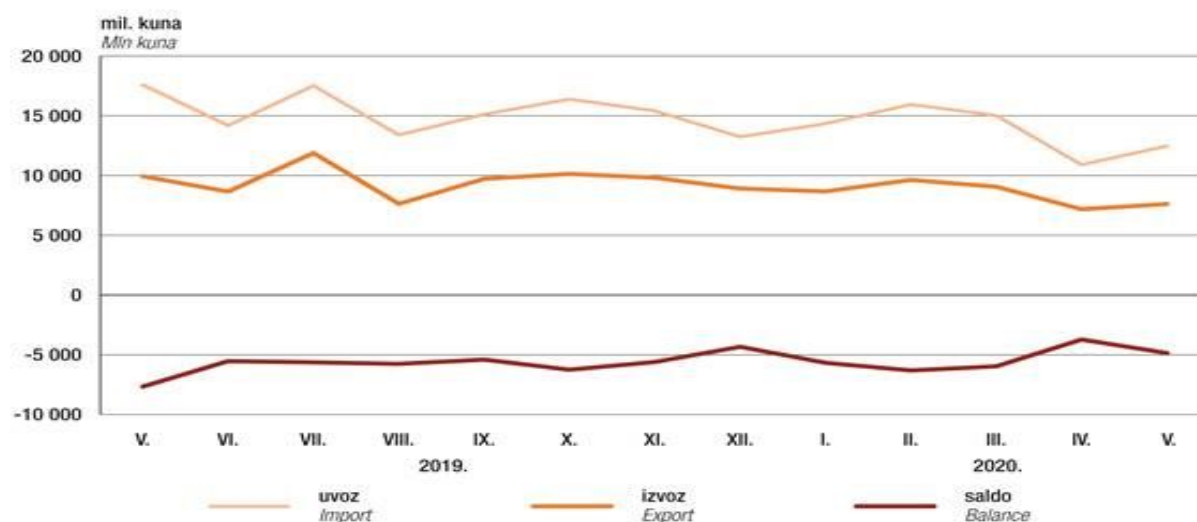

Izvor: HGK 2020 (b): 7, MMF, obrada: HGK

U nastavku je prikazana robna razmjena Republike Hrvatske od svibnja 2019. do svibnja 2020.

Grafikon 4. Robna razmjena s inozemstvom od svibnja 2019. od svibnja 2020.

G-1. ROBNA RAZMJENA S INOZEMSTVOM OD SVIBNJA 2019. DO SVIBNJA 2020.
FOREIGN TRADE IN GOODS, MAY 2019 – MAY 2020

Izvor: izvoz. gov.2020.:XX (Podatci preuzeti s Državnog zavoda za statistiku pod naslovom „Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2020. godini - privremeni podaci”, koje je objavljeno 7. kolovoza 2020. u tiskanom obliku i na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku (www.dzs.hr).

Središnji državni portal, izvoz.gov.hr navodi da je DZS objavio i druge podatke o robnoj razmjeni za prvih pet mjeseci koji pokazuju da je izvoz, izražen u kunama, bio manji 8,6 posto, i iznosio 42,2 milijarde kuna, dok je uvoz bio manji za 14,1 posto, i iznosio 68,7 milijardi kuna. Tako se navodi da je izvoz je u prvih pet mjeseci bio manji 9,5 posto, i iznosio 5,6 milijardi eura, dok je uvoz bio manji 14,9 posto, i iznosio 9,2 milijarde eura, a Vanjskotrgovinski deficit je pritom iznosio 3,5 milijardi eura. (prema priopćenju Državnog zavoda za statistiku pod naslovom „Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2020. godini - privremeni podaci”, koje je objavljeno 7. kolovoza 2020. u tiskanom obliku i na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku (www.dzs.hr)).

4. POSTUPCI I INSTRUMENTI ANALIZE ROBNE RAZMJENE

U nastavku su opisani postupci i instrumenti te podloga za analizu robne razmjene, a što je primijenjeno u petom poglavlju završnog rada, pri analizi robne razmjene Li ko-senjske županije.

4.1. Podloga za analizu robne razmjene

Kao podloga za analizu robne razmjene i poduzetni ke aktivnosti korišteni su teorijski i statistički podaci Hrvatske gospodarske komore (HGK), Priop enja i objave Državnog zavoda za statistiku (DZS), Podatci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ-a), Razvojne agencije Li ko-senjske županije (LIRA-e) Središnjeg državnog portala, izvoznog portala, Financijske agencije (FINA-e) te ostalih stručnih publikacija i portala.

U nastavku je prikazan postupak provedbe horizontalne i vertikalne analize na primjeru analize izvoza i uvoza poduzetnika Li ko-senjske županije u 2018. godini.

4.2. Primjena horizontalne analize pri analizi robne razmjene

Tablica 1. Primjer horizontalne analize na primjeru analize izvoza i uvoza poduzetnika Li ko-senjske županije u 2018. godini

Iznosi su u 000 kuna

Opis	Li ko-senjska županija		
	2017.	2018.	Index
Izvoz	423.675	509.535	120,3
Uvoz	130.962	119.338	91,1
Trgovinski saldo (izvoz minus uvoz)	292.713	390.197	133,3

Izvor: Obrada autorice (isje ak) iz FINA2019:XX prema Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja

Analiziraju i prethodnu tablicu **horizontalnom analizom** možemo zaključiti kolika je bila **vrijednost izvoza i uvoza** u 2017. i 2018. godini izraženo u kunama te **koliko je iznosio trgovinski suficit** (za koliko je vrijednost uvoza bila veća od vrijednosti izvoza) Li ko-senjske županije. Može se zaključiti da je izvoz poduzetnika u Li ko-senjskoj županiji u 2017. godini iznosio 423.675 000 kuna, a 2018. godine 509.535 000 kuna. Vidimo da je kod izvoza indeks 2018./2017. bio 120, što znači da je **vrijednost izvoza poduzetnika Li ko-senjske županije u 2018. bila za 20 % veća nego 2017. godine (bazne)**, dok je taj indeks kod uvoza bio 91,1, što znači da je **vrijednost uvoza poduzetnika Li ko-senjske županije bila za 8,9 % manja 2018. nego 2017. godine**. Iz iznosa trgovinskog salda vidljivo je da je on pozitivan broj, što znači da se radi o suficitu (izvoz je u obadvoj analizirane godine bio veći od uvoza), a iz indeksa vidimo da je taj suficit bio za 33 % veći 2018. nego 2017. godine, što je pozitivno za poslovanje poduzetnika Li ko-senjske županije i njezin razvoj.

4.3. Vertikalna analiza kao postupak analize robne razmjene

Tablica 2 Primjer vertikalne analize na primjeru analize izvoza i uvoza poduzetnika Li ko-senjske županije u 2018. godini

Iznosi su u 000 kuna

Opis	Li ko-senjska županija		Udjel LSŽ u RH (u %)
	2017.	2018.	
Izvoz	423.675	509.535	0,35
Uvoz	130.962	119.338	0,09
Trgovinski saldo (izvoz minus uvoz)	292.713	390.197	2,65

Izvor: Obrada autorice (isključivo) iz FINA2019: XX prema Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja

Analiziraju i prethodnu tablicu **vertikalnom analizom**, može se zaključiti da je udjel Li ko-senjske županije u izvozu i uvozu poduzetnika RH u 2018. godini bio malen. Naime, izvoz Li ko-senjske županije iznosio je svega 0,35 % izvoza Republike Hrvatske, a uvoz još manje (0,09 %) vrijednosti uvoza poduzetnika Republike Hrvatske. Dakle, **vertikalna analiza se koristi**

pri analizi udjela uvoza i izvoza poduzetnika Li ko-senjske županije u ukupnom uvozu i izvozu poduzetnika Republike Hrvatske ili pri analizi strukture robne razmjene Li ko-senjske županije, bilo da se radi o analizi udjela pojedinih proizvoda, djelatnosti ili udjelu zemalja partnera u ukupnom uvozu, a što je analizirano u petom poglavlju rada.

4.4. Komparativna analiza i statističke metode pri analizi robne razmjene

Komparativna analiza je složena metoda spoznaje koja na temelju analize strukture raznih ili sli nih predmeta ili pojava uspoređuje svojstva, strukturu i zakonitost tih pojava. Tom se metodom zapravo otkrivaju strukturalne, funkcionalne i genetičke jednakosti, ili različitosti ili sličnosti, više pojava. (Žugaj 1979: 123)

U završnom radu komparativna analiza provedena je pri analizi kretanja uvoza i izvoza Li ko-senjske županije i Republike Hrvatske kroz određeni vremenski period i usporedbom kretanja istih u 2018. i 2017. godini te pri analizi udjela i važnosti pojedinih zemalja i djelatnosti u robnoj razmjeni Li ko-senjske županije. Također, ista je korištena i pri usporedbi vrijednosti i kretanja robne razmjene s drugim županijama u Republici Hrvatskoj, pri analizi specifičnosti poslovanja poduzetnika u samoj Li ko-senjskoj županiji te pri prikazu analize poslovanja poduzetnika Li ko-senjske županije.

Pri provedbi horizontalne analize analizirani su bazni indeksi, a pri provedbi vertikalne analize robne razmjene analizirani su udjeli (%) pojedinih elemenata u ukupnoj vrijednosti robne razmjene Li ko-senjske županije ili udjeli Li ko-senjske županije u ukupnom, uvozu i izvozu Republike Hrvatske, kako bi se uočile prednosti i nedostaci iste.

Pri analizi robne razmjene Li ko-senjske županije korišteno je i tablično prikazivanje indeksa i udjela te grafičko prikazivanje. Za prikaz kretanja vrijednosti korišteni su stupasti grafikoni te linijski za prikaz vrijednosti i trendova robne razmjene Li ko-senjske županije. Pri analizi udjela i strukture robne razmjene Li ko-senjske županije korišteni su strukturni, tzv. „tortni” grafikoni.

5. ANALIZA ROBNE RAZMJENE LI KO-SENJSKE ŽUPANIJE

U ovom poglavlju opisana su osnovna obilježja Li ko-senjske županije, kao što su površina, smještaj (položaj), broj stanovnika i broj poduzetnika. Također, provedeno je više vrsta i postupaka analize, uz primjenu različitih statističkih i grafičkih metoda, s ciljem analize specifičnosti, trendova i strukture robne razmjene Li ko-senjske županije. Cilj je, na temelju svih analiza, uočiti čimbenike od utjecaja na robnu razmjenu Li ko-senjske županije, a koji imaju utjecaj na pozitivne i negativne trendove iste te predložiti moguća buduća poboljšanja i postupanja, s ciljem razvoja gospodarstva i društva Li ko-senjske županije, ali i cjelokupnog gospodarstva Republike Hrvatske.

5.1. Obilježja Li ko-senjske županije kao mogućnosti za robnu razmjenu

Kao što na nivou Republike Hrvatske postoje razlike u regionalnom razvoju, ista obilježja prisutna su i u Li ko-senjskoj županiji. Demografski i financijski pokazatelji najpovoljniji su za gradove (Gospić, Novalja, Otočac, Senj) dok su općine uglavnom slabije razvijene s izuzetkom npr. Općina Plitvička Jezera koja ima neke pokazatelje povoljnije i od prosjeka Li ko-senjske županije (najniži indeks starenja u Županiji, prosječna stopa nezaposlenosti niža od stope Županije i Republike Hrvatske). (LIRA 2010: 17)

Gospodarsku snagu Li ko-senjske županije čine turizam, poljoprivreda i drvna industrija. Prirodne ljepote Županije predispozicija su razvoja turizma: seoskog, lovskog i ribolovnog. Prirodna bogatstva, postoje i gospodarski kapaciteti i njihova modernizacija te izgradnja novih, rezultiraju kvalitetnim proizvodima, što, uz poštivanje ugovorenih rokova isporuke i ispunjavanje ostalih ugovornih obveza, omogućava da županijsko gospodarstvo izvozi svoje proizvode na zahtjevno svjetsko tržište te u robnoj razmjeni, sa 79 zemalja, redovito ostvaruje suficit. (HGK 2016:11)

5.2. Stanovništvo i resursi Li ko-senjske županije

Prema Strategiji razvoja ljudskih potencijala Li ko-senjske županije od 2014. do 2020. godine, iako se Li ko-senjska županija prostire na relativno velikom području ima najmanji broj stanovnika u Republici Hrvatskoj i ubraja se u najrjeđe naseljenu hrvatsku županiju. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine Li ko-senjskoj županija imala je 50.927 stanovnika, što je u odnosu na 2001. godinu, kada je imala 53.677 stanovnika, manje za 5,12 %. Broj stanovnika u međuvremenu u popisnom razdoblju bio je manji za 2.750, djelomično i zbog nove metodologije izračuna ukupnog broja stanovnika. U istom izvoru se navodi, da je i gustoća naseljenosti također bila manja, sa 10,03 st/km² došla je na 9,52 st/km², što je znatno ispod prosjeka za Republiku Hrvatsku (75,16 st/km²). „U Li ko-senjskoj županiji živi svega 1,19 % stanovništva Republike Hrvatske. Li ko-senjska županija obuhvaća područje četiriju gradova i osam općina” (Li ko-senjska županija. LIRA. XX: 4)

Važan utjecaj na području Županije imaju okolna veća gradska središta s velikom koncentracijom urbanih funkcija, sadržaja javne namjene i mjesta rada (gospodarstva). To znači da su pojedina rubna područja Županije pod jakim utjecajem Rijeke, Karlovca i Zadra s kojima ih povezuju relativno kratke i kvalitetne prometne veze. (Li ko-senjska županija. LIRA. XX: 4)

Tablica 3. Pregled nezaposlenih osoba po ispostavama* i razini obrazovanja u prosincu 2018. godine

Red. br.	ISPOSTAVA	UKUPNO		Bez škole i nezavršena osnovna škola		Osnovna škola		do 3.god. i škola za KV i VKV		SŠ za zanim. u trajanju od 4 i više godina		Gimnazija		Viša škola, I stupanj fakul. i stručni studiji		Fakulteti, akad. magisterij, doktorat	
		ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene
1.	Donji Lapac	229	101	10	4	93	41	65	21	49	26	8	7	3	2	1	
2.	Gospić	619	332	37	24	119	50	162	84	148	75	35	16	82	59	36	24
3.	Korenica	203	87	14	7	34	13	87	30	50	27	5	2	7	5	6	3
4.	Novalja	118	64			11	6	50	24	38	22	7	4	5	4	7	4
5.	Otočac	555	312	65	35	119	63	180	87	132	82	8	6	37	30	14	9
6.	Senj	341	206	12	7	77	49	99	46	95	65	20	13	21	15	17	11
	UKUPNO:	2.065	1.102	138	77	453	222	643	292	512	297	83	48	155	115	81	51

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZO) 2018 : 8

*- Ispostave HZZ-a i pripadaju e JLS-e: Donji Lapac (Op ina Donji Lapac), Gospi (Grad Gospi , Op ine Karlobag, Lovinac i Peruši), Novalja (Grad Novalja), Korenica (Op ine Plitvi ka Jezera i Udbina), Oto ac (Grad Oto ac, Op ine Brinje i Vrhovine) i Senj (Grad Senj)

„Krajem prosinca 2018. godine u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, Podru nom uredu Gospi evidentirano je 2.065 nezaposlenih osoba, što predstavlja 189 osoba odnosno 10,1 % više nego u prethodnom mjesecu i 445 osoba ili 17,7 % manje nego u istom mjesecu prošle godine.

Najve i broj nezaposlenih osoba u prosincu 2018. godine evidentiran je u ispostavama **Gospi** (Grad Gospi , Op ine Karlobag, Lovinac i Peruši) - 619 ili 30,0 % i **Oto ac** (Grad Oto ac, Op ine Brinje i Vrhovine) -555 ili 26,9 %, nakon kojih slijede **Senj** (Grad Senj) - 341 ili 16,5 %, **Donji Lapac** (Op ina Donji Lapac)- 229 ili 11,1 %, **Korenica** (Op ine Plitvi ka Jezera i Udbina) - 203 ili 9,8 % i **Novalja** (Grad Novalja) – 118 ili 5,7%.” (HZZO 2018: 2)

Iz prethodne tablice vidljivo je da u Li ko-senjskoj županiji postoji dosta velik broj nezaposlenih osoba, koje bi svoje zaposlenje mogle prona i kroz ponudu poljoprivrednih proizvoda, turisti ku ponudu i ruralni razvoj, kao potencijale za razvoj robne razmjene Li ko-senjske županije, ali i kroz proizvodnju, koju je potrebno razvijati te stvaranje inovativnih proizvoda.

Turisti ka ponuda Li ko-senjske županije temelji se prvenstveno na iznimnim prirodnim i kulturnim atrakcijama odnosno resursima. Turisti ka i ugostiteljska djelatnost danas je najve im dijelom zastupljena na otoku Pagu, odnosno na podru ju grada Novalje, na obalnom podru ju op ine Karlobag, na podru ju Nacionalnog parka Plitvi ka jezera, na podru ju uz rijeku Gacku na Velebitu. Na tim su podru jima prisutne sljede e vrste turizma; stacionarni turizam u hotelskom i privatnom smještaju (itavo podru je grada Novalje, obalno podru je grada Senja, podru je op ine Karlobag, Nacionalni park Plitvi ka jezera), lovni turizam (na ve em dijelu Županije), ribolovni turizam (rijeke Gacka, Lika, Una, Korana, Jadova, Ri ica, jezero Kruš ica), vjerski turizam (Krasno) seoski turizam na podru ju Velebita i Gackog polja (Krasno, Kuterevo, Sinac, Švica, Li ko Leš e), rekreativni turizam (planinarski, speleološki, kupanje, sportsko ronjenje i podvodni ribolov, jahanje, jedrenje, daskanje, biciklizam, skijanje, sanjkanje), tranzitni nauti ki turizam na itavom obalnom i oto kom podru ju, aero-turizam (letenje sportskim avionima i jedrilicama,

zmajevima, padobranima i dr.), vezan prvenstveno za aerodrome u Udbini i Otočcu. Turističke zone kao izdvojeno građevinsko područje izvan naselja, predstavljaju prostore na kojima prevladavaju ugostiteljstvo i turizam, a planiraju se kao zasebna područja odvojeno od naselja. (LIRA 2010: 35, 36)

Sektor turizma potencijalno je od velike važnosti za Županiju. Bolje prometne veze između kopnenih i priobalnih područja Županije znače da se može razvijati dosljedna turistička ponuda za cijelu Županiju. Posve je sigurno da Nacionalni park Plitvička jezera, koji je poznat u svijetu, može biti glavni pokretač ovog sektora i gospodarskog razvoja Županije. (LIRA 2010:153)

Na području županije zbog velikog broja pilanskih kapaciteta i raspoloživosti drvene mase postoje velike mogućnosti za korištenje biomase za proizvodnju toplinske energije. Stoga je, a radi doprinosa razvoju korištenja alternativnih izvora energije, potrebno u budućnosti promovirati korištenje biomase za proizvodnju toplinske energije, naročito za zagrijavanje većih gospodarskih subjekata i ustanova na području Županije. (LIRA 2010: 78)

Značajan prometni potencijal županije je autocesta koja prolazi kroz Ličko-senjsku županiju na dionici između tunelima Mala Kapela – Sv. Rok, a u granicama Županije ima duljinu 119,3 km sa cca 7 km priključnih cesta te izgradnjom dijela brze ceste od državne ceste D1 od Udbine prema pravcu Gornja Ploča i spoju na autocestu sa obilaznicom Udbine, gdje je izgrađeno 12 km potpuno nove trase brze ceste, a dio bivše županijske ceste uređen i razvrstan u državnu cestu u duljini 6 km i uklopljen u brzu cestu i spoj državne ceste D1 na autocestu. (LIRA 2010: 27)

5.3. Poduzetništvo i poduzetnička djelatnost Ličko-senjske županije

Prema FINA 2019: XX, u Ličko-senjskoj županiji u 2018. godini, prema broju obradnih godišnjih financijskih izvještaja, sjedište su imala 904 poduzetnika, kod kojih je bilo 4.676 zaposlenih, što je u odnosu na 2017. godinu godinu povećanje za 6,5%. “To je 200 poduzetnika (28,4 %) i 690 zaposlenih (17,3 %) više u odnosu na prije pet godina (2014.).” (FINA 2019 (a): XX)

Tablica 4. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Li ko-senjske županije u 2018. godini

(iznosi u tisućama kuna, plaćeno u kunama)

Opis	Li ko-senjska županija			Udjel LSŽ u RH (u %)
	2017.	2018.	Index	
Broj poduzetnika		904	-	0,69
Broj dobitaša	542	617	113,8	0,69
Broj gubitaša	252	287	113,9	0,68
Broj zaposlenih	4.392	4.676	106,5	0,5
Ukupni prihodi	2.238.284	2.540.254	113,5	0,34
Ukupni rashodi	2.171.691	2.406.038	110,8	0,34
Dobit prije oporezivanja	151.610	188.218	124,1	0,35
Gubitak prije oporezivanja	85.018	54.002	63,52	0,29
Porez na dobit	23.396	27.083	115,8	0,36
Dobit razdoblja	128.304	161.301	125,7	0,34
Gubitak razdoblja	85.107	54.168	63,6	0,29
Kons. financijski rezultat dobit (+) ili gubitak (-) razdoblja	43.197	107.133	248,0	0,38
Izvoz	423.675	509.535	120,3	0,35
Uvoz	130.962	119.338	91,1	0,09
Trgovinski saldo (izvoz minus uvoz)	292.713	390.197	133,3	2,65
Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu	192.402	118.257	61,5	0,49
Prosje na mjesec na neto plaćeno po zaposlenom	4.218	4.346	103,0	77,83

Izvor: FINA 2019 (b):XX, Registar godišnjih financijskih izvještaja

U 2018. godini poduzetnici ove županije ostvarili su ukupne prihode u iznosu od 2,5 milijarde kuna (13,5 % više u odnosu na 2017. godinu), ukupne rashode od 2,4 milijarde kuna (10,8 % više), dobit razdoblja u iznosu od 161,3 milijuna kuna (25,7 % više), gubitak razdoblja od 54,2 milijuna kuna (36,4 % manje) te neto dobit od 107,1 milijun kuna (148 % više). (FINA 2019 (b): XX)

Prema FINA, 2019.(b): XX., Bruto investicije u novu dugotrajnu imovinu 2018. godini bile su manje su u odnosu na 2017. godinu i to za 38,5 %. Uvoz je 2018. godine bio manji za 8,9 %, a izvoz veći za 20,3 %, a trgovinski suficit iznosio je 390,2 milijuna kuna. “Prosje na mjesec na neto plaćeno iznosila je 4.346 kune, što je 3 % više u odnosu na 2017. godinu te 22,2 % manje od prosjeka na razini RH (5.584 kune)”. (FINA, 2019 (b): XX)

Tablica 5. TOP 5 najvećih gradova*/općina Ličko-senjske županije po kriteriju ukupnoga prihoda poduzetnika u 2018. godini**

(iznosi u tisućama kuna)

Naziv grada/općine	Broj poduzetnika		Broj zaposlenih		Ukupni prihod		Neto dobit/gubitak		Broj radno sposobnih stanovnika
	Broj	Rang u RH	Broj	Rang u RH	Iznos	Rang u RH	Iznos	Rang u RH	
Gospić*	230	73	1.275	94	784.242	91	34.813	71	8.002
Novalja*	208	78	848	124	489.146	122	25.358	91	2.304
Otočac*	166	90	900	119	409.546	141	11.360	156	6.112
Senj*	112	139	476	182	296.908	166	33.483	73	4.677
Plitvička Jezera**	59	228	528	169	179.638	221	-2.135	509	2.740

Izvor: FINA 2019(b): XX, Registar godišnjih financijskih izvještaja

Između 12 gradova i općina Ličko-senjske županije prema broju poduzetnika, broju zaposlenih i ukupnom prihodu izdvaja se Gospić. Iza Gospića po broju poduzetnika i ukupnom prihodu slijede poduzetnici Novalje, Otočac, Senja i Plitvičkih Jezera. Ličko-senjska županija, u odnosu na druge županije, je na 21. mjestu prema broju poduzetnika, zaposlenih kod poduzetnika i iskazanim ukupnim prihodima, a na 18. mjestu prema neto dobiti. (FINA 2019 (b): XX)

Najviše zaposlenih u 2018. godini imao je [UGOSTITELJSKI OBRT "MACOLA" v.l. Ž. Oreškovića](#) iz Korenice. Najveće ukupne prihode i najveće prihode od izvoza među poduzetnicima sa sjedištem u Ličko-senjskoj županiji, ostvarilo je društvo [CALCIT LIKA d.o.o.](#) iz Gospića. Prema dobiti razdoblja najbolje je društvo iz Senja, [SELAN d.o.o.](#) (FINA 2019 (a): XX)

5.4. Analiza robne razmjene Li ko-senjske županije

U nastavku je provedena horizontalna i vertikalna analiza robne razmjene Li ko-senjske županije, s ciljem uo avanja trendova i specifi nosti u kretanju iste u vremenskom periodu od 2013. do 2020. godine. Tako er, rezultati provedene analize grafi ki su prikazani.

5.4.1. Horizontalna analiza robne razmjene Li ko-senjske županije i njezin udio u robnoj razmjeni Republike Hrvatske

Na temelju tablice u nastavku izvršena je horizontalna analiza robne razmjene Li ko-senjske županije u razdoblju od 2013. godine do 2020. godine.

Tablica 6. Analiza robne razmjene Li ko-senjske županije od 2013. do 2019. i

Robna razmjena Ličko-senjske županije

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019. ¹⁾
Robni izvoz, 000 EUR	18.846	25.535	29.715	30.813	46.838	53.448	65.989
Robni uvoz, 000 EUR	9.261	8.874	10.996	14.290	20.215	19.947	21.560
Saldo robne razmjene, mil EUR	9.585	16.661	18.719	16.523	26.912	33.501	44.429
Udio izvoza županije u izvozu RH, %	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Udio uvoza županije u uvozu RH, %	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Rang u RH po vrijednosti izvoza	21.	21.	21.	20.	20.	20.	20.
Vrijednost izvoza per capita, EUR	382	525	624	657	1.019	1.163	1.460
Rang u RH po izvozu per capita	20.	20.	20.	19.	19.	18.	17.

¹⁾Izvoz per capita je izračunat po procjeni broja stanovnika za 2017. godinu

Izvor: HGK 2020 (a): 27, prema DZS, obrada HGK

Iz tablice je vidljivo da je vrijednost **robnog izvoza Li ko-senjske županije 2019. godine** iznosila 65 989 000 eura, a 2018. godine ta je vrijednost iznosila 53 448 000 eura, dok je u prethodnim godinama vrijednost robnog izvoza manja u odnosu na 2018. i 2019. godinu, pa je tako u 2017. godini iznosila 46 838 000 eura, u 2016. godini 30 813 000 eura, u 2015. godini 29 715 000 eura, u 2014. godini 25,535 000 eura i u 2013. godini 18 846 000 eura.

Iz prethodno provedene analize **vidljivo je da je u promatranom sedmogodišnjem razdoblju Li ko-senjska županija svake godine ostvarila sve ve u vrijednost robnog izvoza.**

Vrijednost **robnog uvoza** Li ko-senjske županije u **2019. godini iznosila je 21 560 000 eura, a u 2018. vrijednost robnog uvoza bila je manja i iznosila je 19 947 000 eura. U 2014. godini vrijednost robnog uvoza (8 874 000 eura) bila je manja nego 2013. godine, kada je iznosio 9 261 000 eura, a od 2014. do 2017. godine izvoz je imao je rastu i trend. U 2015. godini iznosio je 10 996 000 eura, u 2014. godini 8 874 000 eura. U 2017. godini vrijednost istog bila je ve a nego 2016. godine i iznosila 20 215 000 eura, dok je 2016. godine iznosio 14.290 000 eura.**

Saldo robne razmjene Li ko-senjske županije iz godine u godinu oscilira, 2019. godine je iznosio 44 429 milijuna eura, dok je u prethodnoj 2018. godini bio manji i iznosio 33 501 milijuna eura. U 2017. godini bio je još manji iznosi 26,912 milijuna eura, u 2016. je iznosio 16 523 milijuna eura. Dok je saldo robne razmjene Li ko-senjske županije 2015. godine u odnosu na prethodne dvije godine bio ve i i iznosio 18,719 milijuna eura. Naime, u 2014. godini iznosio je 16 661 milijun eura, dok je u 2013. godini iznosi tek 9 585 milijuna eura, što je najmanji iznos u razdoblju od 2013. godine do 2019. godine.

Iz prethodno provedene analize **može se zaključiti da je Li ko-senjska županija u svim godinama promatranog razdoblja ostvarivala pozitivan saldo robne razmjene, tj. suficit, odnosno vrijednost izvoza bila je ve a od vrijednosti uvoza.**

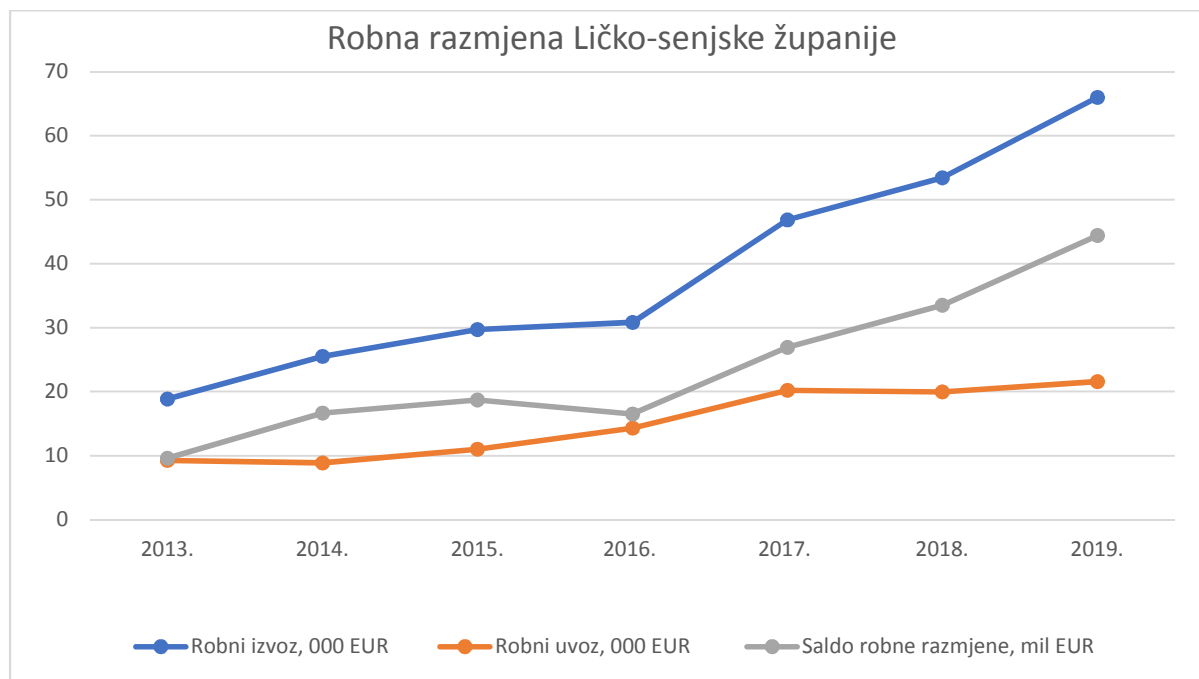
Udio izvoza Li ko-senjske županije u izvozu RH u 2019. i 2018. godini iznosi 0,4 %, dok je u 2017., 2016. i 2015. godini bio manji (0,3 %) ukupnog izvoza. Najmanji udio u izvozu RH Li ko-senjska županija imala je 2013. i 2014. godine (0,2 %).

Može se zaključiti da **Ličko-senjska županija ima malen udio u ukupnom izvozu Republike Hrvatske.**

Udio uvoza Ličko-senjske županije u uvozu RH u razdoblju od 2013. godine do 2019. godine, u svim godinama promatranog razdoblja, iznosio je 0,1%.

Može se zaključiti da **Ličko-senjska županija ima izrazito malen udio u izvozu i uvozu Republike Hrvatske, što se može povezati s brojem stanovnika, brojem poduzetnika i razvijenošću u iste. Tako se Ličko-senjska županija po vrijednosti izvoza nalazila na zadnjem (21. mjestu), a od 2016. do 2020. godine na predzadnjem (20. mjestu) od dvadeset i jedne hrvatske županije. Slična situacija je i s izvozom po glavi stanovnika (izvoz per capita), po ovom pokazatelju Ličko-senjska županija nalazi se na 17. mjestu od dvadeset i jedne hrvatske županije, što je bolja pozicija, a koja je rezultat ostvarenog većeg izvoza, ali i sve manjeg broja stanovnika.**

Grafikon 5. Robna razmjena Ličko-senjske županije od 2013. do 2020. godine

Izvor: Izrada autorice (Excel) na temelju prethodne tablice

Iz grafikona se može zaključiti da je u promatranom razdoblju Ličko-senjska županija ostvarivala sve veće iznose uvoza i izvoza te je kontinuirano izvoz bio veći od uvoza, tj. ostvarivala je trgovinski suficit i njegova vrijednost je bila sve veća, tj. vrijednost izvoza je svake godine bila sve veća od vrijednosti uvoza.

5.4.2. Vertikalna analiza robne razmjene Ličko-senjske županije

U nastavku je izvršena vertikalna analiza robne razmjene Ličko-senjske županije u 2019. godini.

Tablica 7. Vrijednost izvoza i uvoza Ličko-senjske županije po NKD-u u 2019. godini

Vrijednosti izvoza i uvoza Ličko-senjske županije po NKD-u u 2019. godini ¹⁾				
	Vrijednosti izvoza, 000 HRK	Struktura %	Vrijednosti uvoza, 000 HRK	Struktura %
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3.791	0,8	366	0,2
B Rudarstvo i vađenje	303.167	61,9	67.319	42,1
C Prerađivačka industrija	141.888	29,0	70.356	44,0
D Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacija	-	-	22	0,0
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	-	-	-	-
F Građevinarstvo	3.116	0,6	9.554	6,0
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	24.511	5,0	9.566	6,0
H Prijevoz i skladištenje	12.976	2,7	128	0,1
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	4	0,0	2.215	1,4
J Informacije i komunikacije	-	-	-	-
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	-	-	-	-
L Poslovanje nekretninama	-	-	102	0,1
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	-	-	178	0,1
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	-	-	66	0,0
O Javna uprava i obrana; obvezno soc. osiguranje	-	-	-	-
P Obrazovanje	-	-	-	-
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	-	-	-	-
R Umjetnost, zabava i rekreacija	-	-	-	-
S Ostale uslužne djelatnosti	-	-	20	0,0
UKUPNO	489.453	100,0	169.917	100,0

¹⁾Podaci po NKD-u 2007. prema organizacijskom načelu dobiveni su razvrstavanjem poduzeća prema pretežitoj djelatnosti koju obavljaju.

Izvor: HGK 2020: 28 prema DZS, obrada HGK

Iz tablice je vidljivo da je udio **poljoprivrede, šumarstva i ribarstva** u 2019. godini u ukupnom izvozu Li ko-senjske županije iznosio 0,8 %, a u uvozu 0,2 %.

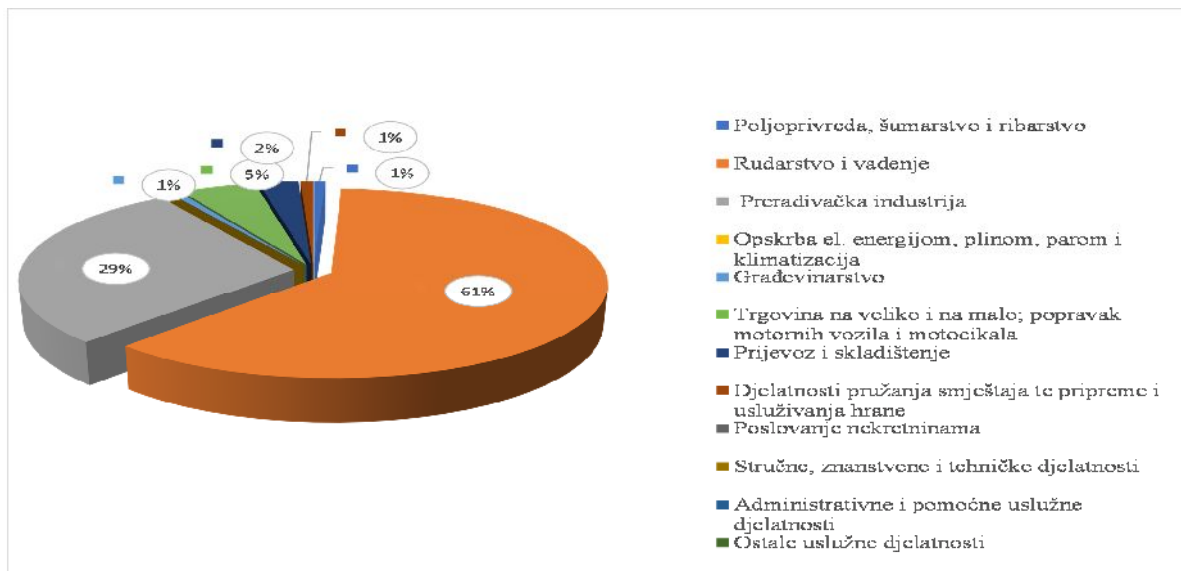
Rudarstvo i va enje 2019. godine imalo je **udio od 61,9 % u ukupnom izvozu Li ko-senjske županije**, dok je **u uvozu imalo udio od 42,1 %**, slijedi ga **prera iva ka industrija** koja je imala **29 % udjela u izvozu 2019.** godine te 44 % udjela u uvozu Li ko-senjske županije.

Gra evinarstvo je u 2019. godini imalo udio od 0,6 % u izvozu Li ko-senjske županije, a 6 % u uvozu. Dok je **Trgovina na veliko i malo: popravak motornih vozila i motocikala** u 2019. godini ostvarila udio od 5 % u izvozu i 6 % u uvozu Li ko-senjske županije

Prijevoz i skladištenje 2019. godine ostvarilo je 2,7 % udjela u izvozu Li ko-senjske županije, a u uvozu tek 0,1 % udjela.

Budu i da je izvoz temelj razvoja gospodarstva u nastavku su podatci vezani za izvoz Li ko-senjske županije i grafi ki prikazani, kako bi se dobila detaljnija slika o istom. Prethodno navedeni podatci za izvoz za 2019. godinu grafi ki su prikazani u nastavku.

Grafikon 6. Udio pojedinih djelatnosti u izvozu Li ko-senjske županije u 2019. godini

Izvor: Izrada autorice (Excel) prema prethodnoj tablici

Iz analize tablice i grafikona može se zaključiti da je u 2019. godini **najveći udio u izvozu Li ko-senjske županije imala djelatnost Rudarstvo i vađenje (61,9 %), a u uvozu prerađivačka industrija (44 %).**

Tablica 8. Države iz kojih je Li ko-senjska županija najviše uvozila u 2018. i 2019. godini

	Vrijednosti uvoza u 2018. 000 HRK	Udio u uvozu županije 2018. %		Vrijednosti uvoza u 2019. 000 HRK	Udio u uvozu županije 2019. %
1. Italija	46.111	31,1	Italija	44.089	27,6
2. Slovenija	28.328	19,1	Slovenija	39.931	25,0
3. Francuska	27.228	18,4	Francuska	28.874	18,1
4. Indija	8.996	6,1	Njemačka	18.294	11,4
5. Srbija	8.485	5,7	Srbija	7.122	4,5
6. Njemačka	7.209	4,9	Poljska	4.633	2,9
7. Bosna i Hercegovina	5.018	3,4	Bosna i Hercegovina	4.598	2,9
8. Poljska	4.763	3,2	Indija	4.422	2,8
9. Austrija	3.451	2,3	Španjolska	1.786	1,1
10. Španjolska	2.946	2,0	Zambija	1.417	0,9
11. Kina	980	0,7	Belgija	1.109	0,7
12. Češka	792	0,5	Turska	699	0,4
13. Zimbabve	739	0,5	Kina	590	0,4
14. Danska	716	0,5	Češka	498	0,3
15. Kanada	431	0,3	Sjeverna Makedonija	442	0,3
UKUPNO	148.048	100,0		159.917	100,0

Izvor: HGK 2020: 28 prema DZS, obrada HGK

Iz tablice je vidljivo da je **Li ko-senjska županija najviše uvozila iz Italije u 2018. i 2019. godini. U 2019. godini taj uvoz je iznosio 44 089 000 kuna, odnosno 27,6 % ukupnog uvoza Li ko-senjske županije, što je manji udio u odnosu na prethodnu 2018. godinu, u kojoj je taj udio bio 31,1 %, iako je 2018. godine vrijednost uvoza iz Italije bila veća (46 111 000 kuna).**

Vrijednost **uvoza iz Slovenije** u 2019. godini iznosila je 25 % vrijednosti uvoza Li ko-senjske županije, dok je u 2018. godini iznosila 19,1 %. Udio uvoza iz **Francuske** u 2019. godini iznosio je 18,1 % vrijednosti uvoza Li ko-senjske županije, dok je u 2018. godini taj udio bio približno isti (18,4 %).

U 2019. godini udio **uvoza iz Njema ke** iznosio je 11,4 % **uvoza Li ko-senjske županije**, što je više u odnosu na 2018. godinu, kada je taj udio bio tek 4,9 %. Vrijednost uvoza iz **Srbije** u 2019. godini iznosila je 4,5 % uvoza Li ko-senjske županije, a u 2018. godini 5,7 %.

Uvoz iz Bosne i Hercegovine u 2019. godini inio je 2,9 % vrijednosti uvoza Li ko-senjske županije, a 2018. godine 3,4 %.

Ostale zemlje iz kojih je uvozila Li ko-senjska županija u 2018. i/ili 2019. godini su: **Indija** (s udjelom od 6,1 % u 2018. godini te 2,8 % u 2019. godini) te **Poljska, Austrija, Španjolska, Kina, eška, Belgija, Danska, Turska, Zimbabve, Zambija, Sjeverna Makedonija**, ali je uvoz iz tih zemalja imao mali udio u ukupnom uvozu Li ko-senjske županije u obje godine.

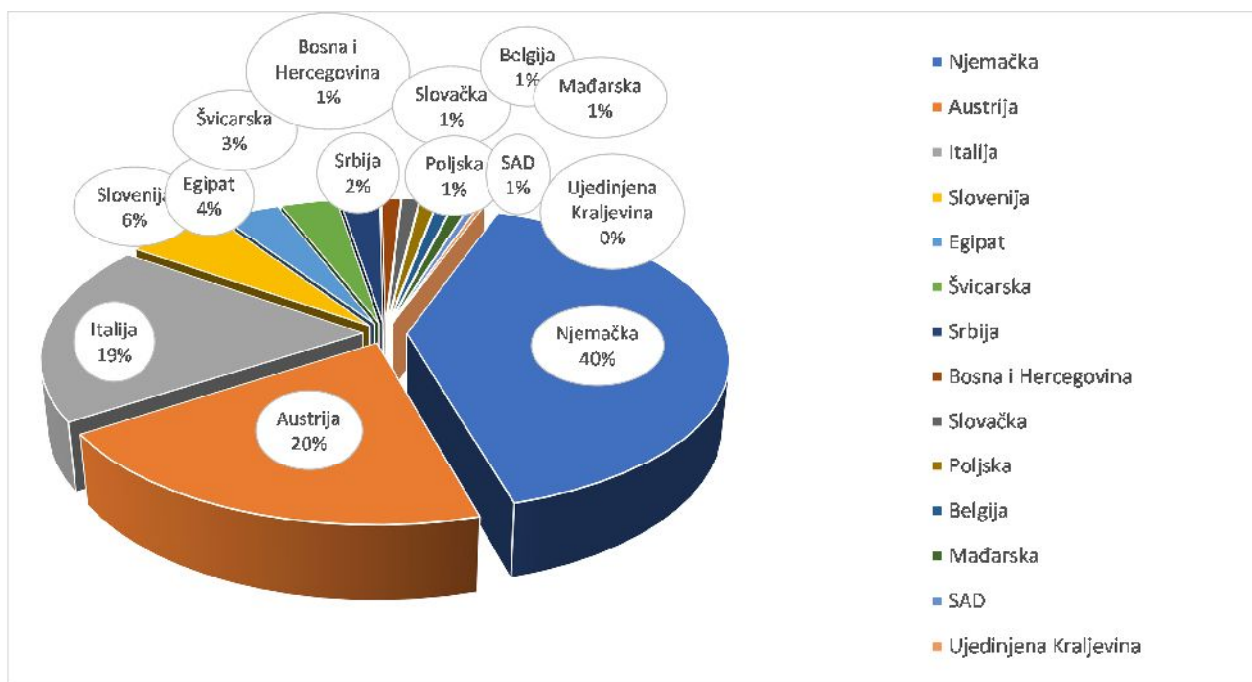
Tablica 9. Najzastupljenija tržišta u izvozu Li ko-senjske županije u 2018. i 2019. godini

	Vrijednosti Izvoza u 2018., 000 HRK	Udio u izvozu županije 2018. %		Vrijednosti Izvoza u 2019., 000 HRK	Udio u izvozu županije 2019. %
1. Austrija	108.548	27,4	Njemačka	194.405	39,7
2. Njemačka	107.113	27,0	Austrija	98.031	20,0
3. Italija	92.162	23,2	Italija	91.852	18,8
4. Slovenija	24.502	6,2	Slovenija	28.486	5,8
5. Egipat	14.594	3,7	Egipat	16.868	3,4
6. Srbija	11.949	3,0	Švicarska	15.919	3,3
7. Poljska	7.677	1,9	Srbija	11.498	2,3
8. Bosna i Hercegovina	6.875	1,7	Bosna i Hercegovina	5.479	1,1
9. Slovačka	3.988	1,0	Slovačka	4.945	1,0
10. Mađarska	3.754	0,9	Poljska	4.857	1,0
11. Katar	1.938	0,5	Belgija	4.510	0,9
12. Belgija	1.915	0,5	Mađarska	4.486	0,9
13. SAD	1.735	0,4	SAD	2.315	0,5
14. Češka	1.281	0,3	Ujedinjena Kraljevina	1.348	0,3
15. Senegal	1.163	0,3	UAE	876	0,2
16. UAE	987	0,2	Litva	669	0,1
17. Nizozemska	914	0,2	Češka	667	0,1
18. Švicarska	864	0,2	Nizozemska	399	0,1
19. Letonija	765	0,2	Rumunjska	229	0,0
20. Litva	742	0,2	Gruzija	223	0,0
21. Bahrein	578	0,1	Kosovo	223	0,0
22. Rumunjska	364	0,1	Španjolska	213	0,0
23. Ujedinjena Kraljevina	357	0,1	Saudijska Arabija	212	0,0
24. Kosovo	323	0,1	Crna Gora	168	0,0
25. Australija	306	0,1	Senegal	140	0,0
26. Saudijska Arabija	209	0,1	Australija	103	0,0
27. Pakistan	191	0,0	Rusija	97	0,0
28. Rusija	151	0,0	Norveška	66	0,0
29. Španjolska	150	0,0	Albanija	45	0,0
30. Danska	139	0,0	Japan	30	0,0
UKUPNO	396.545	100,0		489.453	100,0

Izvor: HGK 2020: 27 prema DZS, obrada HGK

Prethodno navedeni podatci vezani za izvoz Li ko-senjske županije u 2019. godini grafi ki su prikazani u nastavku.

Grafikon 7. Udio pojedinih tržišta u izvozu Li ko-senjske županije

Izvor: Izrada autorice (Excel) prema prethodnoj tablici

Iz prethodne tablice i grafikona vidljivo je da je **Li ko-senjska županija** u 2019. godini najviše **izvozila u Njema ku, u vrijednosti od 194 405 000 kuna**, što je 39,7 % ukupnog izvoza Li ko-senjske županije u toj godini, **a što je više u odnosu na 2018. godinu**, kada je izvoz u Njema ku iznosio 107 113 000 kuna, tj. 27 % ukupnog izvoza Li ko-senjske županije.

Vrijednost **izvoza** Li ko-senjske županije u **Austriju** u 2019. godini iznosila je 20 % vrijednosti ukupnog izvoza iste, a 2018. godine 27,4 %. Udio izvoza u **Italiju** u 2019. godini iznosio je 18,8 % ukupnog izvoza Li ko-senjske županije, a 2018. godine 23,2 %.

U 2019. godini izvoz u **Sloveniju** iznosio je 5,8 % ukupnog izvoza Li ko-senjske županije, što je manje u odnosu na 2018. godinu, kada je taj izvoz inio 6,2 % ukupnog izvoza Li ko-

senjske županije. Vrijednost izvoza u **Srbiju** u 2019. godini iznosila je 2,3 % ukupnog izvoza Li ko-senjske županije, a u 2018. godini 3 %.

U 2019. godini izvoz u **Bosnu i Hercegovinu** inio je 1,1 % ukupnog izvoza županije, a 2018. godine 1,7 %. Od vrijednosti ukupnog izvoza Li ko-senjska županije u 2019. godini 3,4 % inio je izvoz u **Egipat**, a u 2018. godini 3,7 %.

Iz prethodnih tablica je vidljivo da Li ko-senjska županija izvozi u ve inu zemalja iz kojih i uvozi robe.

6. ZAKLJUČAK

U suvremenom okruženju i poslovanju potrebno je stalno provoditi ekonomsku analizu, a istu dijelimo na mikro i makroekonomsku. Mikroekonomska analiza analizira ponašanje i međusobne odnose pojedinih elemenata ekonomskog sustava te ponude i potražnje određenih proizvoda na određenom tržištu te čimbenike koji utječu na isto. Ona uključuje analizu poduzeća i njihova poslovanja pa i uključuje i međunarodnu razmjenu, a što ima utjecaj na razvoj gospodarstva i društvenog okvira te uvjeta poslovanja.

Osnovna pretpostavka internacionalizacije poduzeća je konkurentnost, a istodobno internacionalizacija utječe na povećanje konkurentnosti poduzeća. Internacionalizacija poslovanja potiče i upotrebu suvremenih tehnologija, utječe na stvaranje novih inovativnih nastupa na tržištu te na oblikovanje novih procesa proizvodnje i distribucije. Na taj način poduzeća imaju manje troškove poslovanja i postaju uspješnija, imaju veći u prodaju proizvoda i tržišta, postaju produktivnija, stvaraju više inovativnih proizvoda te ostvaruju pozitivne efekte na zaposlenost lokalnog stanovništva, povećanje životnog standarda, a kroz porezna i ostala davanja značajno doprinose prihodima lokalne uprave i samouprave te društva općenito. Iz svega navedenog vidljivo je da uvoz i izvoz djeluju na gospodarski razvoj i životni standard građana. Najvažniji korak u internacionalizaciji poslovanja poduzeća je izvoz.

Ličko-senjska županija ima velike potencijale za razvoj turizma, poljoprivrede i drvne industrije. Očuvani okoliš, prirodne ljepote i znamenitosti Županije odlični su pretpostavka za razvoj svih oblika turizma: seoskog, lovnog i ribolovnog, ali i kamping, izletničkog, gastro turizma, pustolovnog, itd., a koji mogu značajno utjecati na povećanje izvoza.

Prema podacima Financijske agencije, a na temelju obrađenih godišnjih financijskih izvještaja, u Ličko-senjskoj županiji u 2018. godini sjedište su imala 904 poduzetnika, kod kojih je bilo 4.676 zaposlenih, što je u odnosu na 2017. godinu više za 6,5 %.

U promatranom sedmogodišnjem razdoblju, od 2013. do 2020. godine, Li ko-senjska županija je svake godine ostvarila sve ve u vrijednost robnog izvoza. Vrijednost izvoza u 2019. godini iznosila je 65 989 000 eura. Vrijednost robnog uvoza Li ko-senjske županije u 2019. godini iznosila je 21 560 000 eura, a u 2018. vrijednost robnog uvoza bila je manja i iznosila je 19 947 000 eura. U 2014. godini vrijednost robnog uvoza (8 874 000 eura) bila je manja nego 2013. godine, kada je iznosio 9 261 000 eura, a od 2014. do 2017. godine imao je rastu i trend. Iz prethodno navedenog može se zaključiti da je Li ko-senjska županija u promatranom razdoblju kontinuirano ostvarivala pozitivan saldo robne razmjene, tj. suficit, odnosno vrijednost izvoza bila je ve a od vrijednosti uvoza. Kao glavni nedostatak Li ko-senjske županije može se navesti to da je ima malen udio u ukupnom izvozu Republike Hrvatske, 2018. i 2019. taj udio je bio 0,4 % ukupnog izvoza RH, a prethodnih godina i manji.

Glavno ograni enje razvoja Li ko-senjske županije je njezin izrazito malen udio u izvozu i uvozu Republike Hrvatske, što se može povezati s brojem stanovnika, brojem poduzetnika i razvijenoš u iste. Po vrijednosti izvoza Li ko-senjska županija se od 2013. do 2016. godine nalazila na zadnjem (21. mjestu), a od 2016. do 2020. godine na predzadnjem (20. mjestu) od dvadeset i jedne hrvatske županije. Izvoz po glavi stanovnika (izvoz per capita) je jedan od zna ajnijih pokazatelja uklju enosti u me unarodne tokove i razvijenosti odre enog podru ja, a po ovom pokazatelju Li ko-senjska županija 2019. godine nalazila se na 17. mjestu od dvadeset i jedne hrvatske županije, što je bolja pozicija, koja je rezultat ostvarenog ve eg izvoza, ali i sve manjeg broja stanovnika.

U izvozu Li ko-senjske županije 2019. godine najve i udio imala je djelatnost Rudarstvo i va enje (61,9 %), a u uvozu prera iva ka industrija (44 %). Kada govorimo o trgovinskim partnerima iz kojih je Republika Hrvatska 2019. godine uvozila najvažniji su Italija (27,6%) vrijednosti uvoza, Slovenija (25,0 %), Njema ka (11,4 %), Francuska (18,1 %).

Najviše se uvezilo iz Italije u 2018. i 2019. godini. U 2019. godini taj uvoz je iznosio 44 089 000 kuna, što je manje u odnosu na 2018. godini kada je vrijednost uvoza iznosila 46 111 000 kuna.), zatim iz Slovenije, Francuske, Njema ke, Srbije, Poljske i Bosne i Hercegovine. Ostale zemlje iz kojih je uvozila Li ko-senjske županija 2018. i/ili 2019. godine su: Indija (s udjelom od

6,1 % u 2018. godini te 2,8 % u 2019. godini) te Poljska, Austrija, Španjolska, Kina, Češka, Belgija, Danska, Turska, Zimbabve, Zambija, Sjeverna Makedonija, ali je uvoz iz tih zemalja imao mali udio u ukupnom uvozu Li ko-senjske županije u obje godine.

Od zemalja u koje je Li ko-senjska županija najviše izvozila u 2019. godini na prvom mjestu se nalazi Njemačka sa 39,7 % ukupnog izvoza Li ko-senjske, nakon toga slijedi Austrija sa 20 %, Italija (18,8 %), Slovenija 5,8 %, Egipat 3,4 %, Švicarska 3,3 %, Srbija 2,3, Bosna i Hercegovina 1,1 %. Li ko-senjska županija izvozi u većinu zemalja iz kojih i uvozi robe.

Izvozu Li ko-senjske županije uvelike doprinosi društvo Calcit Lika d. o. o. koje je registrirano za djelatnost vađenja ukrasnoga kamena i kamena za gradnju, vapnenca, gipsa, krede i škriljevca, a koje je u 2018. godini ostvarilo najveće ukupne prihode i najveće prihode od izvoza od svih poduzetnika koji imaju sjedište u Li ko-senjskoj županiji. Zbog navedenog upravo djelatnost Rudarstvo i vađenje ima najveći udio u izvozu Li ko-senjske županije.

Može zaključiti da je u razdoblju od 2013. do 2020. godine Li ko-senjska županija ostvarivala sve veće iznose uvoza i izvoza te je kontinuirano izvoz bio veći od uvoza, tj. ostvarivala je trgovinski suficit i njegova vrijednost je bila sve veća, tj. vrijednost izvoza je svake godine bila sve veća od vrijednosti uvoza.

Mnoštvo nacionalnih parkova, očuvan okoliš, velika poljoprivredna i šumska bogastva, dobar geografski položaj, dobra prometna povezanost i čisti izvori vode pružaju mogućnost za razvoja poljoprivrede, lova i ribolova, a blizina Nacionalnog parka "Plitvička jezera", ali i ostalih parkova, Memorijalnog centra „Nikola Tesla”u Smiljanu, koje posjeti uje veliki broj posjetitelja (izletnika, turista) pruža mogućnost za povezivanje domaće poljoprivredne proizvodnje i gastronomije i plasman proizvoda kao što su lički krumpir i lička janjetina, a koji su zaštićeni europski gastro proizvodi, ali i plasman ovih proizvoda na međunarodnim tržištima.

Iako Li ko-senjska županija koristi i u budućnosti treba još i više koristiti sva sredstva koja joj stoje na raspolaganju za financiranje poduzetničke infrastrukture i stvaranje novih inovativnih proizvoda, a koji se temelje na tradiciji i suvremenim tehnologijama i na načinima poslovanja i koji mogu biti konkurentni na međunarodnim tržištima.

LITERATURA

1) KNJIGE

1. Babi , Mate 2000. *Makroekonomija*. 11. dopunjeno i izmijenjeno izdanje. Mate d. o. o., Zagreb.
2. Grgi , Mato; Bilas, Vlatka. 2008. *Me unarodna ekonomija*. Lares plus. Zagreb
3. Loli , ip i , Marina. 2015. *Me unarodna ekonomija* (web izdanje) Sveu ilište u Splitu, Sveu ilišni odjel za stru ne studije. Split,
https://www.oss.unist.hr/sites/default/files/file_attach/Me%C4%91unarodna%20ekonomija%20-%20Marina%20Loli%C4%87%20%C4%8Cip%C4%8Di%C4%87.pdf (pristupljeno 25. lipnja 2020.)

2) ASOPISI

4. Lackovi , Zlatko; Dragiši , Ljiljana. 2006. Mikroekonomska konkurentnost i njezina važnost za Republiku Hrvatsku. *Ekonomski vjesnik XIX*, br. 1–2, 43–54. <https://hrcak.srce.hr/199703> (pristupljeno 30. srpnja 2020.)
5. Žugaj, Miroslav. 1979. Metode analize i sinteze (s osvrtom na organizaciju proizvodnje), *Journal of Information and Organizational Sciences*, (2-3). 113 –139., <https://hrcak.srce.hr/81266> (pristupljeno 29. srpnja 2020.)

3) MREŽNA I ELEKTRONIKA VRELA

7. CROSBİ, Hrvatska znanstvena bibliografija. 2020. *Pregled bibliografske jedinice broj: 33887, Meunarodna ekonomija, 3. izmij. i dop. izd. Baban, Ljubomir; Marijanovi, Goran. Meunarodna ekonomija, 3. izmij. i dop. izd. / - (ur.). Osijek: Ekonomski fakultet, 1998, <https://www.bib.irb.hr/33887> (pristupljeno 25. srpnja 2020.)*
8. Gaalj, Marin; Ivanković, Marko i Grgić, Ivo. 2020. *Vanjskotrgovinska razmjena Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u razdoblju od 2013. do 2018. godine, 55th Croatian & 15th International Symposium on Agriculture, February 16–21, 2020, Vodice, Croatia, Hrvatska znanstvena bibliografija, https://bib.irb.hr/datoteka/1050554.Objavljen_rad.pdf (pristupljeno 15. srpnja 2020.)*
9. Financijska agencija (FINA). 2019. (a). *Novosti. U 2018. godini poduzetnici Ličko-senjske županije ostvarili 148 % ve u neto dobit, 27. studenog 2019., https://www.fina.hr/novosti/-/asset_publisher/pXc9EGB2gb7C/content/u-2018.-godini-poduzetnici-licko-senjske-zupanije-ostvarili-148-vecu-neto-dobit (pristupljeno: 20. kolovoza 2020.)*
10. Financijska agencija (FINA). 2019. (b). *Novosti. U 2018. godini poduzetnici Ličko-senjske županije ostvarili 148 % ve u neto dobit, 27. studenog 2019., https://www.fina.hr/novosti/-/asset_publisher/pXc9EGB2gb7C/content/u-2018.-godini-poduzetnici-licko-senjske-zupanije-ostvarili-148-vecu-neto-dobit*
Cijeli tekst: Rezultati poslovanja poduzetnika Ličko-senjske županije u 2018. godini, [Rezultati poslovanja poduzetnika Ličko-senjske županije u 2018. godini](#), (pristupljeno: 20. kolovoza 2020.)
11. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb. (pristupljeno 20. srpnja 2020.),*
 - Platna bilanca., <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48638>
 - Uvoz, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=63545>

12. Hrvatska gospodarska komora; enterpreis europe network; Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za internacionalizaciju hrvatskog gospodarstva 2015. *Internacionalizacija i mogu nosti financiranja*, <http://www.een.hr/upload/aaa/internacionalizacija-brosura-hgk.pdf> (pristupljeno 20. kolovoza 2020.)
13. Hrvatska gospodarska komora (HGK) 2016. *Županije – velike gospodarske razlike na malom prostoru*, lipanj 2016.
<https://www.hgk.hr/documents/upanijevelikegospodarskerazlikenamalomprostoru5757722c5b20e65.pdf> (pristupljeno: 23. kolovoza 2020.)
14. Hrvatska gospodarska komora. 2020. (a) *Robna razmjena županija s inozemstvom u 2019. godini – privremeni podaci*. Zagreb, ožujak 2020., <https://www.hgk.hr/documents/robna-pozupanijama-za-2019-privremeni-podaci5e7b6e8489722.pdf> (pristupljeno: 20. srpnja 2020.)
15. Hrvatska gospodarska komora. 2020.(b) *Globalna robna razmjena s osvrtom na najve a svjetska gospodarstva te 2019. i 2020. godinu*, Zagreb, travanj 2020.
<https://www.hgk.hr/documents/globalna-robna-razmjena5e873b93c3b3e.pdf> (pristupljeno 23. kolovoza 2020.)
16. Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Oto ac. *Gospodarstvo Li ko-senjske županije*,
<https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-otocac/gospodarstvo-licko-senjske-zupanije>
(pristupljeno 18. srpnja 2020.) -vidi treba li ovo sad izbaciti
17. Nacionalno vije e za konkurentnost. 2019. *Napokon napredak – Hrvatska sko ila za 5 mjesta na ljestvici konkurentnosti*, <http://konkurentnost.hr/napokon-napredak-hrvatska-skocila-za-5-mjesta-na-ljestvici-konkurentnosti/> (pristupljeno 20. srpnja 2020.)

18. Razvojna agencija Li ko-senjske županije (LIRA). 2010. *Županijska razvojna strategija Li ko-senjske županije 2011. – 2013.*, Gospi , prosinac 2010. [http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Li ko senjska županija.pdf](http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Li%20ko%20senjska%20županija.pdf) (pristupljeno 24. kolovoza 2020.)
19. Li ko-senjska županija. Razvojna agencija Li ko-senjske županije – LIRA. XX. *Strategija razvoja ljudskih potencijala Li ko-senjske županije za razdoblje 2014.– 2020'* <http://www.lsz-lira.hr/images/pdf-doc/2016/srljp-lsz-2014.-2020.pdf> (pristupljeno: 20. srpnja 2020.)
20. Središnji državni portal, izvoz.gov.hr, Izvozni portal, *O hrvatskom izvozu*, <https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9> (pristupljeno 20. kolovoza 2020.)
21. Schwab, Klaus 2019. World Economic Forum. *Insight Report, The Global Competitiveness Report 2019.*, http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (pristupljeno 20. srpnja 2020.)

POPIS KRATICA

FINA – Financijska agencija

DZS – Državni zavod za statistiku

HGK – Hrvatska gospodarska komora

HZZO – Hrvatski zavod za zapošljavanje

RH – Republika Hrvatska

POPIS TABLICA

Tablica 1. Primjer horizontalne analize na primjeru analize izvoza i uvoza poduzetnika Li ko-senjske županije u 2018. godini	17
Tablica 2 Primjer vertikalne analize na primjeru analize izvoza i uvoza poduzetnika Li ko-senjske županije u 2018. godini	18
Tablica 3. Pregled nezaposlenih osoba po ispostavama* i razini obrazovanja u prosincu 2018. godine.....	21
Tablica 4. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Li ko-senjske županije u 2018. godini	24
Tablica 5. TOP 5 najvećih gradova*/općina** Li ko-senjske županije po kriteriju ukupnoga prihoda poduzetnika u 2018. godini.....	25
Tablica 6. Analiza robne razmjene Li ko-senjske županije od 2013. do 2019. i	26
Tablica 7. Vrijednost izvoza i uvoza Li ko-senjske županije po NKD-u u 2019. godini	29
Tablica 8. Države iz kojih je Li ko-senjska županija najviše uvozila u 2018. i 2019. godini.....	31
Tablica 9. Najzastupljenija tržišta u izvozu Li ko-senjske županije u 2018. i 2019. godini.....	32

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Izvor globalne konkurentnosti Hrvatske u 2019. godini	12
Grafikon 2. Robni izvoz po županijama u 2019. godini	14
Grafikon 3. Realan rast globalnog BDP-a, robnog izvoza i uvoza te razmjene roba i usluga.....	15
Grafikon 4. Robna razmjena s inozemstvom od svibnja 2019. od svibnja 2020.....	15
Grafikon 5. Robna razmjena Li ko-senjske županije od 2013. do 2020. godine	28
Grafikon 6. Udio pojedinih djelatnosti u izvozu Li ko-senjske županije u 2019. godini	30
Grafikon 7. Udio pojedinih tržišta u izvozu Li ko-senjske županije.....	33